

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

ZAKLJUČNA PROJEKTNA NALOGA

DEAN KLJUN

KOPER, 2012

2012

ZAKLJUČNA PROJEKTNA NALOGA

DEAN KLJUN

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Zaključna projektna naloga

**BREZPOSELNOST IN ZAPOSLOVANJE
MLADIH V IZBRANI OBČINI**

Dean Kljun

POVZETEK

Zaključna projektna naloga obravnava brezposelnost in zaposljivost mladih v občini Ilirska Bistrica. Opisuje vstop mladih v odraslost, vstop na trg dela in s tem tudi v ekonomsko neodvisnost. V teoretičnem delu so navedene vrste brezposelnosti, vzroki in posledice mladinske brezposelnosti ter prednosti in slabosti zaposlovanja mladih. V empiričnem delu naloge pa je predstavljena raziskava med mladimi v občini Ilirska Bistrica, njihove zaposlitvene možnosti glede na starost, spol in izobrazbo ter načine iskanja zaposlitve. Predstavljena je tudi pomoč Zavoda RS za zaposlovanje. Ugotovljeno je, da imajo mladi v občini Ilirska Bistrica zadovoljiv odnos do dela in si želijo delati, pri iskanju zaposlitve pa so nezadovoljni z načinom delovanja Zavoda RS za zaposlovanje. Občina Ilirska Bistrica bi z ustreznimi ukrepi, spodbudami in osveščanjem delodajalcev lahko bistveno bolje pripomogla k zaposlovanju mladih.

Ključne besede: brezposelnost, zaposlenost, mladi, trg dela, politika zaposlovanja, Ilirska Bistrica.

SUMMARY

The final project assignment deals with unemployment and employability of young people in the Municipality of Ilirska Bistrica. It describes the transition of the young into adulthood, their entry into the labour market and thus also into economic independence. The theoretical part defines the forms of unemployment, causes and consequences of unemployment of young people, and the advantages and disadvantages of employing young people. The empirical part of the assignment presents the survey carried out among young people living in the Municipality of Ilirska Bistrica. Moreover, it describes their employment opportunities, taking into account their age, gender and education, different ways of job-seeking, and the assistance provided by the Employment Service of Slovenia. It was established that young people in our Municipality show a positive attitude towards labour and want to work, but they are dissatisfied with the services provided by the Employment Service of Slovenia. The Municipality of Ilirska Bistrica could contribute to increasing the employability of young people by adopting appropriate measures, incentives, and providing more information to the employers.

Keywords: unemployment, employment, young people, labour market, employment policy, Ilirska Bistrica.

UDK: 331.5-053.81(497.4 Ilirska Bistrica)(043.2)

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju doc. dr. Bojanu Nastav za svetovanje ter vodenje pri nastajanju diplomskega dela.

Hvala mami in očetu ter sestri Lei za vso podporo ter pomoč pri študiju, ker ste mi vsa ta leta stali ob strani.

Posebna zahvala gre moji Mojci, ki me je spodbujala, mi pomagala in vseskozi verjela, da mi bo uspelo.

Zahvaljujem se tudi Heleni Rosa za lektoriranje diplomske naloge in Marjanci Ceglar za prevod ter vsem mladim, ki so odgovorili na anketne vprašalnike.

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opre delitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč	1
1.2	Namen in cilj diplomskega dela	1
1.3	Predvidene metode za doseganje ciljev.....	2
1.4	Predpostavke in omejitve pri obravnavanem problemu.....	2
1.5	Struktura naloge.....	2
2	Brezposelnost	4
2.1	Vrste brezposelnosti.....	4
2.1.1	Prostovoljna brezposelnost	5
2.1.2	Tehnološka brezposelnost.....	5
2.1.3	Odkrita brezposelnost.....	5
2.1.4	Prikrita brezposelnost	6
2.1.5	Sezonska brezposelnost	6
2.2	Merjenje brezposelnosti	6
2.3	Vzroki brezposelnosti	9
2.4	Aktivna politika zaposlovanja	11
3	Brezposelnost mladih.....	13
3.1	Vzroki, ki vplivajo na zaposljivost mladih.....	14
3.2	Posledice mladinske brezposelnosti.....	15
3.3	Metode iskanja prve zaposlitve	16
3.3.1	Zasebne agencije	16
3.3.2	Ostale oblike	17
3.4	Prednosti in slabosti zaposlovanja mladih	18
3.5	Brezposelnost mladih v občini Ilirska Bistrica in Sloveniji.....	19
4	Anketa o brezposelnosti mladih v občini Ilirska Bistrica.....	22
4.1	Izvedba ankete	22
4.2	Predstavitev in reprezentativnost vzorca.....	22
4.3	Rezultati	24
5	Predlogi za zmanjševanje brezposelnosti med mladimi v Ilirski Bistrici	31
6	Sklep.....	33
	Literatura.....	35
	Viri	36
	Priloga.....	39

SLIKE

Slika 1: Gibanje stopnje registrirane in anketne brezposelnosti od 2005 do 2010	7
Slika 2: Gibanje registrirane brezposelnosti Slovenija – Ilirska Bistrica; maj 2005 – maj 2011.....	8
Slika 3: Stopnja rasti BDP-ja	9
Slika 4: Vpliv gospodarske krize na brezposelnost.....	10
Slika 5: Stopnja registrirane brezposelnosti v Sloveniji od leta 2005 do 2011 med mladimi, starimi do 30 let.....	20
Slika 6: Brezposelnost mladih do 30 let; primerjava Slovenija – Ilirska Bistrica, maj 2011	21
Slika 7: Starost anketirancev.....	22
Slika 8: Izobrazba anketirancev	23
Slika 9: Status anketirancev	24
Slika 10: Odnos do dela.....	25
Slika 11: Težave pri iskanju zaposlitve	25
Slika 12: Strategija iskanja zaposlitve	26
Slika 13: Pripravljenost na prekvalifikacijo, če ne bi našli primerne zaposlitve	26
Slika 14: Ali bi občina z ustreznimi ukrepi spodbudila k zaposlovanju mladih.....	27
Slika 15: Ali ste bili kot iskalec zaposlitve kdaj prijavljeni na ZRSZ.....	28
Slika 16: Čas prijaviteljnosti na ZRSZ	28
Slika 17: Menite, da ZRSZ nudi dovolj možnosti za dodatna izobraževanja brezposelnih	29
Slika 18: Ali ste / ste bili zadovoljni z delom ZRSZ.....	29
Slika 19: Nadaljnje iskanje zaposlitve.....	30

KRAJŠAVE

ADS	Anketa o delovni sili
BDP	Bruto domači proizvod
CIPS	Center za informiranje in poklicno svetovanje
EU	Evropska unija
EUROSTAT	SOEC Statistical Office of the European Communities - statistični urad Evropskih skupnosti
ILO	Internationale labour organization - mednarodna organizacija za delo
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
MSS	Mladinski svet Slovenije
OS	Območna služba
SRDAP	Statistični register delovno aktivnega prebivalstva
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

1 UVOD

1.1 Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč

Brezposelnost in zaposlovanje mladih je problem, s katerim se srečujemo danes, problem, s katerim so se srečevali že v preteklosti, in mogoče pomembno vprašanje v prihodnosti. Zaposlitev mladim zagotavlja socialno-ekonomsko neodvisnost od staršev in jim hkrati daje možnost načrtovanja življenja, kariere in družine. O zaposlovanju, brezposelnosti in aktivnem iskanju zaposlitve se verjetno še nikoli ni toliko razpravljalo kakor v zadnjih letih. Verč (2010) v svojem delu pravi, da se Slovenija ni mogla izogniti vplivom finančno gospodarske krize. Kriza se je najprej pokazala na finančnem trgu, nato pa še v realnem sektorju. Prišlo je do upada gospodarske rasti in inflacije, povečal se je javnofinančni primanjkljaj in javni dolg. Na trgu dela se je v zadnjih letih stopnja brezposelnosti povečala. Ob koncu avgusta 2009 je bilo na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljevanju ZRSZ) prijavljenih 23.949 brezposelnih oseb, mlajših od 30 let. Ob istem času leta 2010 pa se je število brezposelnih oseb, mlajših od 30 let povečalo, in sicer za 1.342, kar zneso skupno 25.291 (ZRSZ 2011).

Podoben trend se kaže tudi v Ilirski Bistrici; po zadnjih podatkih je v občini brezposelnih 551 oseb. V letu 2011 med mladimi do 30 let lahko preštejemo 122 oseb (populacija mladih v občini je 3316 oseb), kar predstavlja 21,3 % vseh brezposelnih oseb v občini ter 3,7 % brezposelnih med mladimi. V istem času lani pa je bilo brezposelnih 121 oseb, (populacija mladih v občini je bila 3365 oseb), kar je 3,6 % brezposelnih mladih v Ilirski Bistrici. Glede na to, da se je v letu 2011 število mladih v občini nekoliko zmanjšalo in brezposelnost med njimi nekoliko povečala, lahko rečemo, da je brezposelnost mladih v občini Ilirska Bistrica problem (ZRZS 2010).

Bistvene spremembe torej ni zaznati, vseeno pa se je brezposelnost povečala, kar kaže na to, da bi bilo treba več postoriti glede zaposlitve mladih. To bi rad izpostavil kot bistveni problem. Mladi so bolj izpostavljeni brezposelnosti v primerjavi z drugimi kategorijami predvsem zaradi tega, ker so novi in neizkušeni na trgu dela.

1.2 Namen in cilj diplomskega dela

Namen naloge je raziskati stanje brezposelnosti v občini Ilirska Bistrica v obdobju od 2005 do 2010 ter opraviti poizvedbo, katere ukrepe izvajata občina in ZRZS za zmanjšanje le-te, ob tem pa tudi ugotoviti, ali so mladi s tovrstnimi ukrepi zadovoljni. Na podlagi zbranih podatkov sem oblikoval predloge in ukrepe za spodbujanje zaposlovanja mladih v občini Ilirska Bistrica.

Cilji moje naloge so opredeliti zaposlovanje in brezposelnost mladih ter analizirati stanje brezposelnosti med mladimi v občini Ilirska Bistrica. Prav tako je moj cilj raziskati, kakšne so možnosti, ki jih ponuja naša občina mladim iskalcem zaposlitve. Ne nazadnje sem izvedel tudi anketo med mladimi v občini Ilirska Bistrica o njihovih izkušnjah o pridobivanju dela in stanju brezposelnosti. Na podlagi pridobljenih rezultatov sem pripravil predloge ukrepov za zmanjšanje brezposelnosti med mladimi v naši občini.

1.3 Predvidene metode za doseganje ciljev

Naloga je sestavljena iz dveh delov. Prvi del naloge je teoretični. Pregledal sem literaturo in na osnovi zbranih podatkov predstavil in primerjal stanje brezposelnosti med mladimi v Evropski uniji, Sloveniji in Ilirski Bistrici. Drugi del je empiričen; ključne podatke sem dobil z metodo anketiranja kot osnovo za raziskavo brezposelnosti in zaposlitve mladih v občini Ilirska Bistrica. Izvedel sem anketo med 150 mladimi v občini Ilirska Bistrica, starimi od 15 do 30 let. Podatke in rezultate sem prikazal v obliki grafov, vključujočim komentarje. Na osnovi študija literature in pregleda dosedanjih ukrepov zmanjševanja mladinske brezposelnosti oziroma zaposlovanja mladih v Ilirski Bistrici ter na osnovi zbranih podatkov oziroma izvedene analize sem predstavil svoje ugotovitve in predlagal ukrepe za zmanjšanje brezposelnosti v naši občini.

1.4 Predpostavke in omejitve pri obravnavanem problemu

Pri teoretičnem delu diplomske naloge nisem imel večjih težav, saj je literatura dostopna, tako v knjižnicah kot tudi na svetovnem spletu. Za empirični del pa je bila poglobljena omejitev osredotočanje na občino Ilirska Bistrica; posledično je namreč posplošitev rezultatov na druge občine in celotno Slovenijo vprašljiva. Pomembna predpostavka je sama kredibilnost podatkov, zbranih z anketo, saj predpostavljamo, da so anketiranci odgovarjali iskreno in resnično.

1.5 Struktura naloge

V prvem, uvodnem poglavju podajam okvir diplomskega dela. V drugem poglavju zajemam pojem brezposelnosti, opredeljujem pojem brezposelnosti in podajam pregled vrst brezposelnosti. Tako opisno kot grafično prikazujem gibanje brezposelnosti v zadnjih petih letih ter predstavljam program aktivne politike zaposlovanja. Tretje poglavje zajema aktivnost in brezposelnost mladih. Pregledam dejavnosti in okoliščine, ki vplivajo na zaposljivost mladih, metode iskanja prve zaposlitve, prednosti in slabosti zaposlovanja mladih. V četrtem poglavju opredeljujem problematiko, predstavljam tehnike in metode zbiranja podatkov ter grafično in opisno prikazujem z anketnim vprašalnikom dobljene rezultate. Ukrepe proti mladinski brezposelnosti v občini Ilirska Bistrica predstavljam v petem poglavju. Šesto

poglavje zajema sklepe. V zadnjem poglavju je navedena literatura, s katero sem si pomagal pri pisanju svojega diplomskega dela.

2 BREZPOSELNOST

Žižmond (2003) v svojem delu pravi, da je brezposelnost ekonomski, socialni in politični problem gospodarstva. Uvršča se med bistvene probleme vsakega narodnega gospodarstva. Makroekonomski vidik opredeljuje brezposelnost kot najpomembnejši indikator neizkoriščenih proizvodnih dejavnikov. Posledici brezposelnosti sta tako zmanjšana potrošnja in zmanjšana gospodarska rast.

O brezposelnosti je bilo že veliko napisanega in povedanega, pa se o tem še vedno veliko piše in govori. Zakaj je temu tako? Pojav brezposelnosti za vsako državo predstavlja tako ekonomski kot socialni problem. Z ekonomskega vidika predstavlja brezposelnost problem, ker država ne ustvari potencialnega bruto domačega proizvoda (BDP), kot bi ga ustvarila, če bi zaposlila vse za delo sposobne ljudi, ta del BDP je za vedno izgubljen. Belčič (1993) v svojem delu pravi, da brezposelnost ne prizadene le posameznika ampak tudi celotno družbo. Posledice brezposelnosti so odvisne od: vrste in trajanja brezposelnosti, družbenega položaja družine posameznika, osebnih značilnosti.

Svetlik (1985, 20–21) navaja štiri bistvene elemente brezposelnosti:

- stanje brezposelnosti, ko osebe sploh ne delajo ali delajo s skrajšanim delovnim časom,
- voljnost opravljati delo, kar se kaže s tem, da se posamezniki javljajo službam za zaposlovanje in da sprejmejo delo, ki je zanje ustrezno,
- neprostoVOLjna brezposelnost pomeni, da posameznik ni brezposeln po svoji krivdi, kar pomeni, da ni sam opustil dela,
- pomanjkanje ustreznega dela.

ZRSZ brezposelno osebo definira kot osebo, ki nima zaposlitve in je kot iskalec zaposlitve prijavljena na regionalnem zavodu, ne glede na to, ali je vključena v kakšen krajši program aktivne politike zaposlovanja, in ne glede na to, ali prejema denarno nadomestilo. V registru torej ni oseb, ki so brez zaposlitve in jo iščejo, a se pri zavodih za zaposlovanje ne prijavljajo iz različnih razlogov (ZRSZ 2011).

V Sloveniji imamo dva vira podatkov o številu brezposelnih oseb, in sicer Anketo o delovni sili (ADS) in Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP). Več o tem bom podal v poglavju o merjenju brezposelnosti.

V nadaljevanju bom predstavil vrste brezposelnosti.

2.1 Vrste brezposelnosti

Svetlik (1985) je razvrstil brezposelnost na prostovoljno, tehnološko, odkrito in prikrito. Odkrita brezposelnost je razdeljena na tri vrste: frikcijsko brezposelnost, brezposelnost zaradi premajhnega povpraševanja in strukturno brezposelnost. Brezposelnost zaradi premajhnega

povpraševanja je ločena še na ciklično brezposelnost in brezposelnost zaradi neskladne vrste. Pod prikrito brezposelnost pa se uvrščata podzaposlenost in latentna brezposelnost.

2.1.1 Prostovoljna brezposelnost

Za prostovoljno brezposelne se štejejo tisti posamezniki, ki niso pripravljene sprejeti dela za nižjo plačo, kot se zdi njim ustrezna, ki se niso pripravljene preseliti v drugi kraj, kjer so na voljo prosta delovna mesta, ali ki se niso pripravljene prekvalificirati (Svetlik 1985, 26).

2.1.2 Tehnološka brezposelnost

Tehnološka brezposelnost nastaja na strani povpraševanja po delovni sili. Je posledica novih tehnologij, ki vplivajo na relativno zmanjševanje števila delovnih mest in na spremembe v njihovi strukturi. Temu sledi zmanjševanje zaposlovanja oz. odpuščanje delavcev. Do izrazito težkih posledic za zaposlovanje prihaja v primerih, ko nova tehnologija zamenja staro in se tako poveča produktivnost dela, hkrati pa to ne omogoča kreiranja novih proizvodenj (Svetlik 1985, 34).

2.1.3 Odkrita brezposelnost

Svetlik (1985) odkrito brezposelnost deli na frikcijsko ter ciklično. Le-ti sta odvisni od razmerja med aktualnim povpraševanjem in aktualno ponudbo delovne sile, torej od števila in vrste prostih delovnih mest na eni ter od števila in karakteristik iskalcev zaposlitve na drugi strani.

Frikcijska brezposelnost se pojavlja zaradi stalne menjave zaposlitve prebivalstva, ki je normalno zaposlena. Do te brezposelnosti pride zaradi selitve prebivalstva med različnimi mesti in regijami in s tem povezanim iskanjem nove zaposlitve; zaradi začasne nezaposlenosti šolajoče se mladine, ki konča šolanje in išče zaposlitev; zaradi menjavanja zaposlitve kot posledice težnje po spremembi delovnega okolja in podobnih reči. Tovrstna brezposelnost je le začasna, saj traja od enega dneva do nekaj mesecev (Hrovatin 2000, 206).

Ciklično brezposelnost je Svetlik (1985) uvrstil k odkriti brezposelnosti, saj nastane zaradi premajhnega povpraševanja. Pojavlja se lahko občasno zaradi cikličnih nihanj gospodarstva. Je posledica gospodarske recesije in zato izgine hkrati z oživljanjem gospodarske rasti.

Po Svetliku (1985) je strukturna brezposelnost ena od oblik odkrite brezposelnosti. Delovne sposobnosti iskalcev zaposlitve ne ustrezajo zahtevam prostih delovnih mest. Najpomembnejša neskladja nastajajo v poklicih, stopnji izobrazbe, usposobljenosti in regionalni razporeditvi delovnih mest oziroma iskalcev zaposlitve. Zaradi počasnega in težkega prilagajanja med ponudbo in povpraševanjem po delovni sili je strukturna

brezposelnost v nasprotju s frikcijsko praviloma dolgotrajna. Hrovatin (2000) pa v svojem delu pravi, da strukturna brezposelnost lahko povzroči tudi brezposelnost določenih regij, če so sektorji, ki so v zatonu, skoncentrirani na določenih območjih.

2.1.4 Prikrita brezposelnost

Hrovatin (2000) pravi, da v to vrsto brezposelnosti spadajo zaposleni, ki sicer imajo zaposlitev, vendar ničesar ne prispevajo k BDP. Če bi jih odpustili, bi lahko dosegali enak BDP kot pred tem. Takšnih naj bi bilo pravzaprav zelo malo, saj vsak vsaj nekaj ur dnevno dela. Šele seštevek nedelovnih ur in preračun ur na število zaposlenih pa razkrije število prikrito brezposelnih. To vrsto brezposelnosti se torej lahko ugotovi le z ocenami.

2.1.5 Sezonska brezposelnost

Klun (2007) v svojem delu pravi, da se sezonska brezposelnost pojavi zaradi sezonskih gibanj, saj nekatera podjetja delujejo le v določenih obdobjih (reševalci iz vode, gradbeništvo ...). Ti delavci so zaposleni le za določen čas. Mislím, da se ta brezposelnost pojavlja kar pogosto. Delodajalci velikokrat najamejo mlade, ki se še šolajo, kot sezonsko delovno silo ob povečanem obsegu delu.

Delitev brezposelnosti je za moje diplomsko delo pomembna, saj so tem oblikam podvrženi tudi mladi. Mislím, da so mladi največkrat podvrženi sezonski brezposelnosti, saj jih delodajalci najamejo za določen delovni čas ob povečanem delu.

2.2 Merjenje brezposelnosti

Kot sem že omenil, imamo dva vira podatkov o številu brezposelnih oseb, in sicer Anketo o delovni sili (ADS) in Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP).

ADS je anketa, s pomočjo katere SURS dobi podatke o značilnosti trga dela. ADS poteka nepretrgoma, podatke pa objavljajo četrletno. Izvaja se skladno s priporočili in navodili mednarodne organizacije za delo ILO in evropskega statističnega urada Eurostat (SURS 2004).

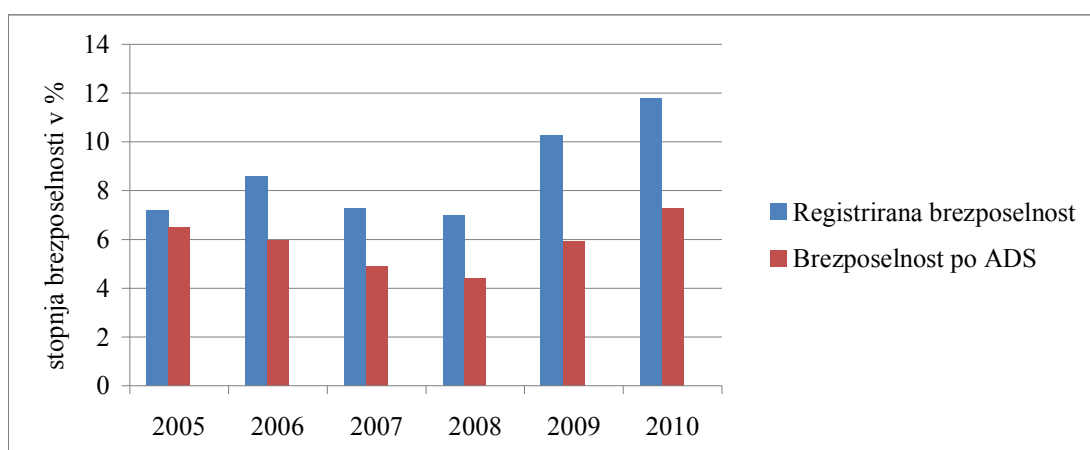
Anketna brezposelnost je po podatkih SURS-a v letu 2011 8,5-odstotna (za moške 8,6-; za ženske 8,3-odstotna); v prvem četrletju leta 2011 je bila 7,8-odstotna (za moške 7,9-, za ženske 7,6-odstotna). Med prebivalci Slovenije je 928.000 delovno aktivnih, to je kar za 35.000 ali 3,6 % manj kot v prejšnjem četrletju (SURS 2011). Glede na rezultate ankete brezposelnosti leta 2006, ko je brezposelnost znašala 6,0 % (4,9 % za moške in 7,2 % za ženske), lahko rečemo, da se je brezposelnost v 5 letih povečala za 2,5 odstotne točke (SURS 2011).

Po drugi strani pa imamo tudi t. i. registrirano brezposelnost. Registrirano brezposelne osebe so tiste, ki so prijavljene na ZRSZ in ki ustrezajo vsem merilom brezposelnosti, določenimi s strani ZRSZ (SURS 2011). ZRSZ prikazuje statistične podatke na nacionalni ravni, na območnih službah ZRSZ, v statističnih regijah in občinah. Prikazani so statistični podatki o registrirano brezposelnih osebah po stopnji izobrazbe, po starostnih razredih, trajanju brezposelnosti in po spolu (ZRSZ 2011).

Glede na podatke SURS (2011) je bila maja 2011 stopnja registrirane brezposelnosti v Sloveniji 11,6 %, v maju 2010 pa je stopnja registrirane brezposelnosti znašala 10,5 % (SURS 2011).

Po podatkih ZRSZ kljub povečani brezposelnosti zaposlovanje brezposelnih oseb nekoliko narašča. Ob koncu marca 2011 je bilo pri ZRSZ prijavljenih 113.948 brezposelnih oseb, kar je 1,4 % manj kot februarja, v primerjavi z marcem 2010 pa je bila brezposelnost višja za 15,2 %. V prvih treh mesecih letošnjega leta je bilo pri ZRSZ v povprečju prijavljenih 114.896 brezposelnih oseb, 15,6 % več kot v prvih treh mesecih leta 2010. Naraščajo pa tudi potrebe delodajalcev, kar napoveduje ugodnejša gibanja za naprej. Spodbuden je podatek o zaposlitvah: v letu 2010 se je zaposlilo 57.004 brezposelnih oseb, kar je 17,4 % več kot v letu 2009. V povprečju so bile leta 2010 na ZRSZ prijavljene 100.504 brezposelne osebe. Kljub še vedno nestanovitnim razmeram naraščajo tudi potrebe delavcev: v letu 2010 so delodajalci prijaviili 174.613 prostih delovnih mest, kar je 8,2 % več kot v letu 2009 (ZRSZ 2011).

Če primerjam anketno in registrirano brezposelnost, lahko ugotovim, da med eno in drugo prihaja do majhnega odstopanja. Stopnja registrirane brezposelnosti je v septembru 2011 v Sloveniji 11,5 %, stopnja anketne brezposelnosti pa je v letu 2011 7,5 %. Anketna brezposelnost je tako za 3 odstotne točke nižja (ZRSZ 2011).



Slika 1: Gibanje stopnje registrirane in anketne brezposelnosti od 2005 do 2010

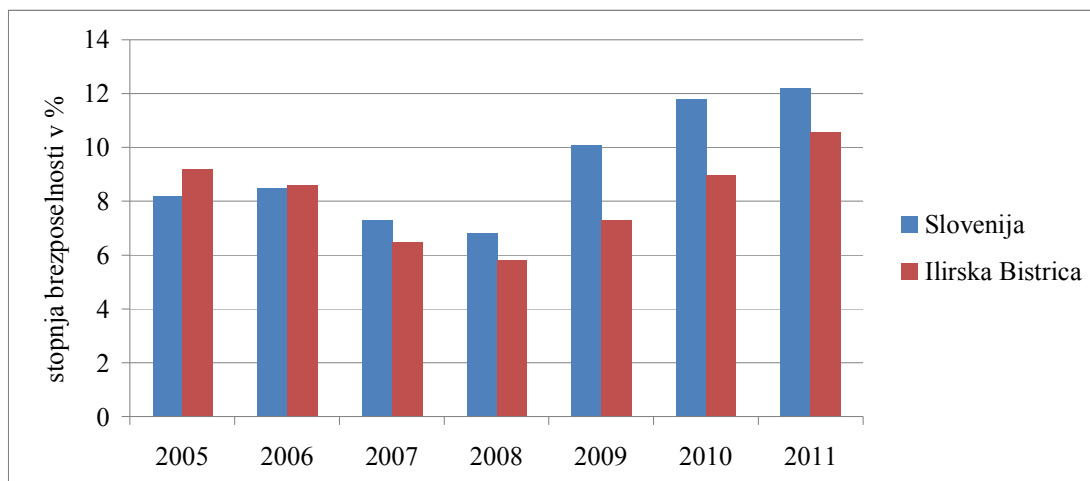
Vir: SURS 2011.

Stopnjo brezposelnosti predstavlja odstotni delež števila brezposelnih v aktivnem prebivalstvu.

Izračun stopnje brezposelnosti (Planinc 2011, 8):

$$\text{Stopnja registrirane brezposelnosti} = \frac{\text{Število brezposelnih (po SRDAP ali ADS)}}{\text{Aktivno prebivalstvo}} \times 100.$$

Ker bom v svoji nalogi preučeval Občino Ilirska Bistrica, sledi primerjava Slovenije z Ilirsko Bistrico.



Slika 2: Gibanje registrirane brezposelnosti Slovenija – Ilirska Bistrica; maj 2005 – maj 2011

Vir: ZRSZ 2011.

Graf prikazuje gibanje registrirane brezposelnosti. Brezposelnost se je v zadnjih šestih letih povečala tako v Sloveniji kot tudi v občini Ilirska Bistrica. V Ilirski Bistrici je bila najnižja stopnja brezposelnosti v letu 2008, ko je znašala 5,8 %, z letom 2009 je začela naraščati. V letu 2010 je bila stopnja brezposelnosti 7,3 %, v letu 2011 pa je dosegla 10,6 %. Brezposelnost se je tako v Ilirski Bistrici od leta 2005, ko je bila stopnja 9,2 %, do leta 2011 dvignila za 1,4 odstotne točke (ZRSZ 2011).

Do sedaj sem pregledal glavne meritvene poglede, ima pa merjenje brezposelnosti tudi druge vidike, kot je npr. dolžina časa brezposelnosti. Povprečni čas brezposelnosti se je v letu 2010 podaljševal, zadnja dva meseca pa se zopet nekoliko skrajšuje. Ob koncu januarja 2011 je bila brezposelna oseba v povprečju brezposelna 1 leto, 6 mesecev in 5 dni, konec januarja 2010 pa 10 dni več, to je 1 leto, 6 mesecev in 15 dni. Brezposelnost se meri tudi za določene skupine, npr. po starosti, spolu in izobrazbi (ZRSZ 2011).

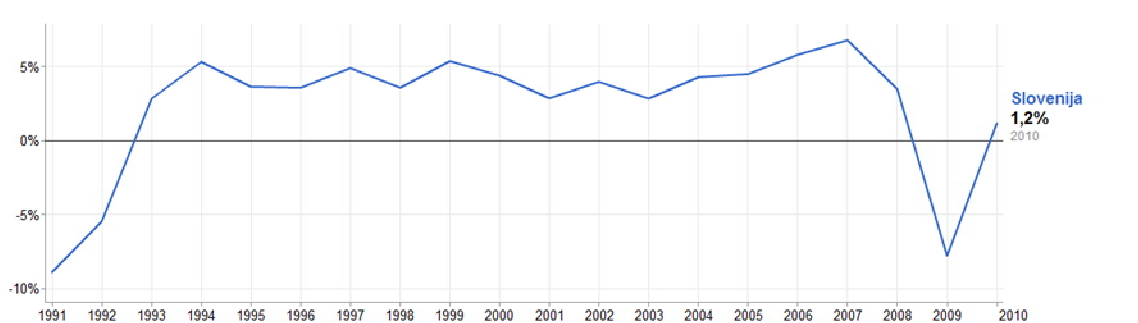
Glede na to, da se je brezposelnost v zadnjih letih nekoliko povečala in so na udaru mladi iskalci zaposlitve, je moj namen raziskati brezposelnost med mladimi v občini Ilirska Bistrica. V naslednjem poglavju bom predstavil vzroke, ki vplivajo na gibanje brezposelnosti, še posebej med mladimi.

2.3 Vzroki brezposelnosti

Podrobneje bom predstavil nekatere od vzrokov brezposelnosti, ki so pomembni za pojav in obstoj brezposelnosti v Sloveniji. Vzrokov brezposelnosti je veliko. V nadaljevanju bom predstavil najbolj pogloblitve:

- gospodarske razmere,
- podaljševanje delovne dobe starejših,
- demografski vzroki.

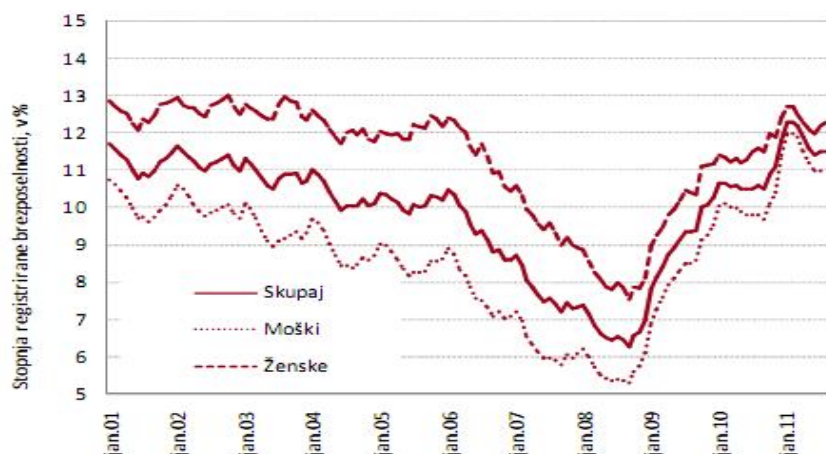
Gospodarske razmere v Sloveniji so resne. Ključne težave, s katerimi se gospodarstvo sooča, so rastoča nelikvidnost, pomanjkanje naročil in investicij, nedostopnost kreditov, administrativne ovire in zapleteni pogoji poslovanja; še vedno predolgi, preveč zbirokratizirani postopki pridobivanja nepovratnih sredstev; premajhne institucionalne spodbude za krepitev aktivnosti, povezanih z internacionalizacijo (Gospodarska zbornica Slovenije 2010).



Slika 3: Stopnja rasti BDP-ja

Vir: The World Bank 2011.

Grafikon prikazuje stopnjo rasti BDP od leta 1991 do leta 2010. Stopnja rasti BDP je v letu 1991 znašala - 8,9 %. Z leti je počasi rasla. Visoko rast je dosegla v letu 1994, ko je bila stopnja rasti BDP 5,3 %, in v letu 1999 s stopnjo rasti 5,4 %. Najvišjo stopnjo rasti je dosegla v letu 2007, in sicer 6,8 %. Proti koncu leta 2008 je začela strmo padati. BDP je bil najnižji po letu 1991 v letu 2009, ko je bila stopnja rasti - 7,8 %. Leto 2009 je prineslo prelom v gospodarstvu, začela se je kriza, ki ima velik vpliv tudi na brezposelnost. Kljub temu se da stopnja rasti BDP počasi dviga in je v letu 2010 dosegla 1,2 %, so posledice padanja BDP v gospodarstvu in na trgu dela še vedno prisotne.



Slika 4: Vpliv gospodarske krize na brezposelnost

Vir: UMAR 2011.

Graf prikazuje gibanje stopnje registrirane brezposelnosti v zadnjih desetih letih. Iz grafa je razvidno, da se je proti koncu leta 2009, ko je Slovenijo zajela gospodarska kriza, začela stopnja brezposelnosti dvigovati. V spremenjenih gospodarskih razmerah pa se vedno bolj pojavlja trend, da se osebe, ki že izpolnjujejo pogoje za upokojitve, ne želijo upokojiti. Posledica kasnejših upokojitev je višja starost ob upokojitvi in zasedenost delovnih mest, ki bi jih lahko zasedli mladi. Na delovna mesta, ki jih starejši izprazniijo, se največkrat zaposlijo delavci, ki so v podjetju že dlje časa, po starosti pa se od svojega predhodnika na razlikujejo veliko (Malačič 2006, 84).

Med demografskimi vzroki je izpostavljeno stagniranje in krčenje deleža mladih, kar vpliva na številčno zmanjševanje delovno sposobnega prebivalstva, iz katerega izhaja aktivno prebivalstvo, pa tudi na staranje le-tega. Po projekciji prebivalstva Slovenije, narejeni sredi 90. let, lahko izrazito pomanjkanje delovne sile pričakujemo okoli leta 2015 (Kraigher 1995, 53–57).

Trbanc (2005) v svojem delu pravi, da manjši delež mladih v populaciji pomeni tudi njihov manjši pritok na trg dela. Posledica tega je predvsem postopno znižanje stopenj mladinske brezposelnosti. Pričakovati pa je izboljššan odnos delodajalcev do zaposlovanja mladih, saj so ti ob prihajajočem pomanjkanju delovne sile lahko naložba v prihodnost.

Videli smo, da je pojav brezposelnosti večplasten. Pri vseh naštetih vzrokih za brezposelnost se pojavlja vprašanje, ali bo stopnja brezposelnosti v prihodnje še večja in kako se bomo z njo spopadli. Vsi zgoraj naštetih dejavniki pomembno vplivajo tudi na mlade, saj so le-ti na trgu dela ranljiva skupina. Brezposelnost mladih bom podrobneje predstavil v poglavju o aktivnosti in brezposelnosti mladih.

2.4 Aktivna politika zaposlovanja

Svetlik (1992) v svojem delu pravi, da ukrepi Aktivne politike zaposlovanja (v nadaljevanju APZ) delujejo preventivno, tako da destimulirajo delodajalce, da bi odpuščali delavce, ali pa proaktivno, tako da spodbujajo delodajalce za nova delovna mesta. Brezposelne spodbujajo k samozaposlovanju ali delodajalcem subvencionirajo nove zaposlitve. Ukrepi APZ lahko delujejo tudi tako, da preprečujejo socialno izolacijo brezposelnih.

Ukrepe APZ izvaja ZRSZ. Ti ukrepi so svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitve, usposabljanje in izobraževanje, spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja ter programi za povečanje socialne vključenosti (ZRSZ 2011).

Trenutno aktualen program Aktivne politike zaposlovanja za obdobje od 2001–2013 (MDDSZ 2007) navaja osnovne strateške cilje programa: povečevanje zaposlenosti in znižanje brezposelnosti;

- preprečevanje prehoda v dolgotrajno brezposelnost (znižanje deleža dolgotrajno brezposelnih) in povečevanje prehoda v zaposlitev;
- zmanjšanje strukturne brezposelnosti: povečevanje zaposljivosti z dvigom izobrazbe, usposobljenosti in izboljšanjem veščin;
- povečanje prilagodljivosti in konkurenčnosti zaposlenih;
- spodbujanje novega zaposlovanja;
- okrepitev socialne vključenosti (znižanje deleža prejemnikov denarnega nadomestila in denarne socialne pomoči med brezposelnimi).

Statistični podatki ZRSZ kažejo, da je od januarja do oktobra 2011 v Sloveniji v ukrep APZ svetovanja in pomoči pri iskanju zaposlitve vključenih 9.995 oseb (ZRSZ 2011). V ukrep APZ usposabljanja in izobraževanja je vključenih 25.054 oseb, v ukrep spodbujanja zaposlovanja in samozaposlovanja je vključenih 17.930 oseb, v ukrep povečanja socialne vključenosti pa 6.579 oseb. Vključitev v ukrepe, kot so subvencioniranje, javna dela in samozaposlovanje, nudi brezposelnim neposredno zaposlitveno možnost. Z ukrepi pomoči pri iskanju zaposlitve ter programi usposabljanja in izobraževanja pa se brezposelnim izboljša njihova pozicija na trgu dela (ZRSZ 2011). Po podatkih Območne službe Koper, v katero spada tudi Urad za delo Ilirska Bistrica, je bilo v letu 2009 v ukrepe APZ vključenih 39,3 % več oseb kot v letu 2008. Največ vključitev je bilo v ukrep spodbujanja zaposlovanja in samozaposlovanja. Več kot polovica ukrepov je sofinancirana s strani Evropskega socialnega sklada. V letu 2009 se je v okviru vseh ukrepov APZ zaposlilo 1036 brezposelnih oseb, kar predstavlja 40 % vseh vključenih (ZRSZ 2011).

V ukrep usposabljanja in izobraževanja je med vsemi, vključenimi v APZ, 41,4 % mladih, v ukrep svetovanja in pomoči pri iskanju zaposlitve pa je med vsemi vključenimi 37,4 % mladih. Najmanjša vključenost mladih je v ukrep povečanja socialne vključenosti, in sicer 17,7 % (ZRSZ 2011).

V naslednjem poglavju bom predstavil aktivnost in brezposelnost, saj boj proti brezposelnosti ni samo v rokah APZ, ampak lahko mladi veliko naredijo tudi sami.

3 BREZPOSELNOST MLADIH

Trbanc in Verša (2002) v svojem delu pravita, da so trendi in dogajanje na področju položaja mladih na trgu dela v Sloveniji precej podobni dogajanju v državah EU. Označujejo ga vse manjše generacije mladih in podaljševanje šolanja, na drugi strani pa zaposlitvene priložnosti, med katerimi prevladujejo fleksibilne oblike zaposlovanja, in sicer je najpogostejša zaposlitev za določen čas. Zato mladi prehajajo iz ene zaposlitve v drugo in s tem tvegajo, da nove zaposlitve niti ne bodo našli. V Sloveniji se je močno razširil tudi t. i. študentski trg dela, ki je resna konkurenca mladim, ki iščejo zaposlitev po končanem izobraževanju.

Boj za delovna mesta je vse bolj krut in neizprosen. Trbanc (2007) v svojem delu pravi, da poleg neugodnih zaposlitvenih razmer lahko mladi za delodajalca predstavljajo tvegano delovno silo, saj se mladim pripisujejo lastnosti, kot so manjša odgovornost, manjša pripadnost, nestalnost, neresnost in podobno. Po drugi strani pa so mladi veliko dovzetnejši za spremembe v delovnem procesu. Bolj so inovativni, prilagodljivi in manj zahtevni, zaradi česar so pripravljene sprejeti slabše, začasne ali delne zaposlitve, fizično naporno delo, delo v slabših delovnih razmerah ter zaposlitev z neugodnim delovnim časom.

Ule (2000) pravi, da brezposelnost postavlja mladega človeka v vse bolj neugoden socialno-ekonomski položaj, zmanjšuje mu status in ugled v družbi, ga marginalizira ter povzroča dolgotrajne psihične poškodbe in posledice na njegovi samopodobi.

Dalj časa traja obdobje brezposelnosti, vse več je napetosti in konfliktov. Spremljajoč pojav trajanja brezposelnosti je pogosta socialna izolacija nezaposlenih mladostnikov, ki lahko nastopi zaradi občutka sramu ter izgube samozaupanja in poklicne identitete (Rapuš Pavel 2005, 35).

Brezposelnost mladih je vprašanje, ki se ga zaveda in rešuje vsa Evropa in ne samo Slovenija. Po podatkih ZRSZ se v zadnjih letih pri nas delež brezposelnih mladih med vsemi brezposelnimi osebami zmanjšuje: ob koncu leta 2009 je bilo brezposelnih 15,4 % mladih do 26 let, po zadnjih podatkih (april 2010) pa je povprečje znašalo 14,6 %. Po Eurostatu (2010) je stopnja brezposelnosti mladih marca 2010 v Sloveniji znašala 12,2 %, na Madžarskem 28,4 %, v Avstriji 10,1 %, Italiji 27,7 %, Franciji 22,1 %, Španiji 41,2 % in Nemčiji 10%.

Klužer (2009) v svojem članku navaja, da se je brezposelnost mladih začela povečevati v letu 2008. Stopnja brezposelnosti mladih je bila v letu 2008 10,4 %, kar je nižje od povprečja EU 27, ki je bilo 15,4. Strukturna brezposelnost mladih pa se je v letu 2008 po ADS v primerjavi s prejšnjimi leti izboljšala.

Primerjavo brezposelnosti mladih v Sloveniji in Ilirski Bistrici bom podal v poglavju 3.5, pred tem pa bom predstavil še vzroke, ki vplivajo na brezposelnost mladih, posledice mladinske brezposelnosti, metode iskanja prve zaposlitve ter prednosti in slabosti zaposlovanje mladih.

3.1 Vzroki, ki vplivajo na zaposljivost mladih

Vzroki, o katerih smo govorili v drugem poglavju, se nanašajo na celotno aktivno populacijo v Sloveniji, v nadaljevanju pa se bom osredotočil samo na mlade.

Trbanc (2005) v svojem delu pravi, da se izmed različnih dejavnikov, ki vplivajo na gibanje mladinske brezposelnosti in zaposlovanja, zdijo za dogajanje od začetka 90. let do danes (tako v Sloveniji kot v drugih evropskih državah) posebej pomembni naslednji dejavniki:

- gospodarska gibanja,
- demografska gibanja in spremembe v izobraževalnih sistemih,
- povečanje fleksibilnosti na trgu dela,
- reguliranje zaposlovanja, politika zaposlovanja in odnos socialnih partnerjev do zaposlovanja mladih,
- pomanjkanje delovnih izkušenj.

V nadaljevanju bom te dejavnike tudi podrobneje opisal.

Po ugotovitvah Trbanca (2005) so gibanja na trgu dela tesno povezana z gibanjem na trgu kapitala kot tudi z gibanji na trgu blaga in storitev. Povezanost gibanj zaposlovanja z ekonomskimi cikli, tokovi in nihanji je pri zaposlovanju mladih še posebej izrazita, saj v obdobjih gospodarske recesije brezposelnost najprej prizadene tiste, ki v sistem zaposlenosti šele vstopajo, to pa so v prvi vrsti mladi po končanem šolanju ter mladi, ki so zaposleni po pogodbah za določen čas. Glede na to, da so pritoki mladih po končanem šolanju na trg precejšnji, je od gospodarskih gibanj in ciklov odvisno, kako hitro lahko trg novo delovno silo posrka.

Kot je bilo predstavljeno že v poglavju 2.3, stopnja BDP počasi raste, vendar so posledice padca BDP v letih 2008 in 2009 v gospodarstvu še vedno prisotne. S padcem BDP je posledično porasla brezposelnost, tako med mladimi kot tudi med starejšimi. Stopnja registrirane brezposelnosti je še vedno precej višja kot pred letom dni (10,6 %). Število registriranih brezposelnih v Sloveniji se je maja 2011 (108.634 oseb) ponovno zmanjšalo (z izločenim sezonskim vplivom za 0,9 %), na medletni ravni pa je višje (za 10,4 %) v (UMAR 2011).

Trbanc (2005) v svojem delu pravi, da podaljševanje delovne dobe ter rodnost povzročata spremembe v izobraževalnih sistemih in podaljševanje izobraževanja. Mislim, da bo zaradi podaljševanja upokojitvene starosti mladim iskalcem zaposlitve vstop na trg dela težji. Starejši bodo na delovnih mestih ostajali dalj časa, posledica tega pa bo pomanjkanje delovnih mest za mlajšo delovno silo.

Mladi se soočajo z manj varnimi zaposlitvami, posebej z zaposlitvami za določen delovni čas in zaposlitvami za krajši delovni čas. Trbanc in Verša (2002) navajata dejstvo, da je bila za mlade že tradicionalno značilna (v primerjavi s starejšo delovno silo) večja vključenost v

začasna, občasna dela in dela s krajšim delovnim časom. Ob podaljševanju izobraževanja se je med mladimi razvilo predvsem študentsko delo, po katerem je tudi med delodajalci precejšnje povpraševanje. Je fleksibilno in relativno poceni.

Gladović (2007) pravi, da so pomemben mehanizem spodbujanja zaposlovanja programi aktivne politike zaposlovanja, reguliranje izobraževalnih možnosti, štipendijska politika, povezovanje šol in delodajalcev, usposabljanje mladih med šolanjem. Pomembno vlogo ima tudi splošen odnos in zavzetost delodajalcev za zaposlovanje mladih. Poleg aktivne politike zaposlovanja je bil leta 2009 ustanovljen Razvojni center Ilirska Bistrica. Naloga le-tega je spodbujanje podjetništva in zaposlovanja ter povezovanja vseh potencialov za razvoj podjetništva v občini Ilirska Bistrica.

Pri mladih izstopa pomanjkanje delovnih izkušenj. Delodajalci vidijo mlade kot take, ker so brez delovne zgodovine, iz katere bi bilo mogoče sklepati o določenih delovnih lastnostih. Delodajalci tako ne morejo oceniti delovnih navad in kvalitet mladih, zato jim zaposlovanje le-teh na delovnih mestih predstavlja tveganje, ki ga pogosto zmanjšujejo tako, da mladim ob vstopu ponujajo bolj nestalne in fleksibilnejše oblike zaposlovanja. Analiza pogojev zaposlovanja, ki jih opredeljujejo delodajalci pri iskanju delavcev, je pokazala, da so delovne izkušnje po pomembnosti drugi pogoj, takoj za izobrazbo (Verša 2004, 21).

3.2 Posledice mladinske brezposelnosti

Nagode, Smolej in Boljka (2009) v svojem delu pravijo, da so mladi zaznamovani z nestandardnimi fleksibilnimi zaposlitvami, nizko varnostjo zaposlitve, majhnimi možnostmi za napredovanje in nizko dohodkovno varnostjo. Mladi so na trgu dela med najbolj ranljivimi skupinami. Na eni strani se jim ponuja številne priložnosti, na drugi strani pa so zaradi začasnih zaposlitev, kratkotrajnih delovnih razmerij in brezposelnosti izpostavljeni izrazitemu tveganju in negotovosti.

V nadaljevanju se bom osredotočil na posledice, ki se mi zdijo za mladinsko brezposelnost najpomembnejše:

- ekonomska izključenost,
- socialna izključenost,
- stanovanjska problematika,
- psihološki vidik.

Z ekonomskega vidika Kavar Vidmar (1993) navaja, da so brezposelni največkrat v hudih stiskah zaradi pomanjkanja denarja in dela. Zaradi tega občutijo zadrego in nelagodje. Mlade brezposelne po navadi vzdržujejo starši, starejše pa zakonci oz. drugi sorodniki.

Rapuš Pavel (2005) v svojem delu pravi, da se socialna izključenost posameznika kaže kot izolacija in občutek nemoči v vsakdanjem življenju. Ko govorimo o izključenosti mladih,

imamo v mislih, da mladi niso sposobni dosegati norm in standardov, ki jih družba od njih pričakuje (šolanje, delo, ustvarjanje lastne družine).

Zaradi brezposelnosti mladi podaljšujejo bivanje pri starših, saj nimajo finančnih možnosti za pridobitev stanovanja. Če zaprosijo za kredit, jim ta velikokrat ni odobren, saj je večinoma pogoj zanj stalna zaposlitev kreditojemalca. Mladim tako ne ostane nič drugega, kot da ostanejo finančno breme svojim staršem (Rapuš Pavel 2005, 344). Švab (2001) v svojem delu pravi, da se mladi, ki živijo doma in so odvisni od staršev, počutijo nekoristni, neodgovorni in nezreli.

Cvahte (2010) pravi, da je brezposelnost ena najhujših stisk, v kateri se znajdejo mladi. Mladi brezposelni se počutijo nesrečne, nekoristne in zgubijo samozaupanje. Postanejo brezvoljni ali pa agresivni do družbe, ki jih je pahnila v tak položaj. V primeru brezposelnosti prihaja tudi do družinske problematike, razdora družin, depresije, marsikdo poseže tudi po alkoholu in drogi.

3.3 Metode iskanja prve zaposlitve

Mislím, da veliko mladih ne dobi službe prav zato, ker je ne znajo iskati. Ivanuša Bezjak (1995) v svojem delu pravi, da večini iskalcev zaposlitve manjkajo teoretična in praktična znanja o tem, kako iskati zaposlitev.

Trbanc (2007) v svojem delu metode iskanja zaposlitve razdeli na štiri kanale:

- Formalno: brezposelni pri pridobivanju informacij in iskanju zaposlitve ravnajo v skladu s določenimi pravili in postopki.
- Neformalno: informacije brezposelni pridobivajo, ne da bi pri tem uporabljali formalizirana pravila in postopke.
- Posredno: brezposelni vzpostavljajo stike z delodajalci in pridobivajo informacije preko posrednikov oz. preko institucij, ki se ukvarjajo s posredovanjem zaposlitve.
- Neposredno: brezposelni sami, osebno ali pisno vzpostavljajo stike z možnimi delodajalci.

V nadaljevanju bom predstavil nekaj najpogostejših oblik iskanja zaposlitve.

3.3.1 Zasebne agencije

Za zasebne agencije je značilno, da so manjše, imajo manj informacij, manj močnih kandidatov in da svoje usluge zaračunavajo. Običajno so te agencije visoko specializirane za določeno vrsto kandidatov. Tako se lahko ukvarjajo le s posredovanjem zaposlitev za določene poklice oz. panoge. Na te agencije se obračajo predvsem delodajalci, ki iščejo kandidate za profesionalno in vodstveno delo (Svetlik 2009, 292–293).

3.3.2 Ostale oblike

Mladi se poslužujejo tudi drugih oblik iskanja zaposlitve, kot so:

- splet,
- oglasi in razpisi v tisku,
- neposredno spraševanje v podjetjih,
- priporočila zaposlenih,
- rekrutiranje srednjih šol in fakultet; štipendiranje,
- profesionalne organizacije, poklicna združenja, sindikati.

Svetlik (2009, 295) navaja, da se je zaposlovanje po spletu začelo pred dobrimi desetimi leti: splet uporabljajo delodajalske organizacije, ko objavljajo prosta delovna mesta na svojih portalih, postal pa je tudi eno glavnih orodij zaposlovalnih agencij. Za podjetja spletno kadrovanje predstavlja tako prednosti (manjši stroški, krajši čas, boljši kandidati, stalen dostop do informacij o kandidatih in velik oglasni prostor) kot slabosti (prevelik odziv kandidatov, nezaupanje v splet, premalo kandidatov z izkušnjami, nepokritost določenih segmentov populacije, neustrezne prijave in neosebna komunikacija). Svetlik (2009, 295) navaja glavne razlike med klasičnim in spletnim kadrovanjem:

- Pri klasičnem zaposlovanju iskalec dela išče dodatne informacije po telefonu ali po pošti ter tako prosi tudi za prijavní obrazec; pri spletnem zaposlovanju pa so vse informacije o organizaciji na domači strani, vključno z elektronskim prijavnim obrazcem.
- Pri klasičnem zaposlovanju kandidat pošilja prijavní obrazec in življenjepis po pošti; pri spletnem se prijavi elektronsko, vključno s posredovanjem vseh potrebnih informacij delodajalcu.
- Pri klasičnem zaposlovanju je treba vse prijave pregledovati osebno, pri spletnem pa je lahko prva faza pregledovanja programirana oziroma avtomatska.

Svetlik (2009) v svojem delu pravi, da z metodo oglaševanja v tisku dosežemo veliko možnih kandidatov. Medije lahko izberemo glede na regionalno območje pa tudi glede na populacijo. Slabosti objavljanja v medijih so časovno prilagajanje, oglasi lahko dosežejo napačne ljudi, informacije so trenutne in objavljanje je drago. Svetlik (2009, 294) pravi, da sta pomembna oblika in vsebina. V opisu naj bi bila zajeta vsebina, da si potencialni delavec predstavlja delo, delovno okolje; pomembno je namreč, da se na oglas prijavijo ustrezni delavci. Vključeni morajo biti bistveni podatki, biti mora pregleden in ne predolg.

Iskalci zaposlitve neposredno sprašujejo za zaposlitev v podjetjih ali pošiljajo pismene ponudbe. Če podjetja iskancev na potrebujejo, jih vodijo v evidenci kot potencialne kandidate za v prihodnje izpraznjena delovna mesta. Preko neposrednega spraševanja se pogosto zaposlijo delavci v proizvodnji in administrativno osebje.

Priporočila zaposlenih so neformalna in posredna metoda, ki je v svetu močno uveljavljena. Uporablja se predvsem pri redkih, specifičnih poklicih, ki zahtevajo strokovnjaka (Novak

2008, 39). Za delodajalce je metoda pozitivna, saj v podjetju zaposlijo nekoga, za katerega so dobili priporočilo s strani znanca. Po drugi strani pa predstavlja tveganje, če se delodajalec preveč zanese na besede znanca in na priporočilo.

Štipendiranje večinoma uporabljajo večja podjetja, ki so usmerjena predvsem v tehnične stroke, saj primanjkuje zaposlitvenega kadra in strokovnjakov na tem področju (Trbanc 1992, 54). Danes obstajajo različne vrste štipendiranja mladih: kadrovske, državne in občinske štipendije, Zoisova štipendija ter štipendiranje za izobraževanje v tujini. Namen štipendiranja mladih pa najbolje opisuje prav Zakon o štipendiranju. Zakon o štipendiranju je bil sprejet z namenom spodbujanja izobraževanja in doseganja višje izobrazbene ravni upravičencev, spodbujanja kadrovskega štipendiranja in spodbujanja sistema delovanja enotnih regijskih štipendijskih shem. Zakon ureja štipendije in spodbude za izobraževanje, pogoje za pridobitev štipendije, višino štipendije, postopke v zvezi s štipendijami in spodbudami za izobraževanje, vire financiranja, vodenje evidenc in nadzor nad izvajanjem tega zakona.

Profesionalne organizacije in poklicna združenja vodijo sezname svojih članov, včasih pa tudi informacije o tem, kje so njihovi člani zaposleni, s čim se ukvarjajo, kakšne delovne izkušnje imajo in podobno. Delodajalci se včasih za informacije obračajo neposredno na profesionalne organizacije in poklicna združenja, včasih pa izkoristijo strokovna, redna mesečna ali letna srečanja članov teh organizacij kot priložnost za rekrutiranje strokovnjakov. Tudi sindikati posredujejo svojim članom informacije o prostih delovnih mestih; večji sindikati imajo organizirane t. i. borze dela (Trbanc 1992, 53–54). V Ilirski Bistrici lahko kot ključno ustanovo omenim ZRSZ.

Mlade je treba spodbuditi k temu, da zaposlitev iščejo na primeren način, zato bi rad omenil še karierne centre. Karierni centri usposablajo študente za uspešnost na trgu dela. Svetujejo jim pri iskanju predmetnika glede na njihove poklicne interese ter jih ob primernem času vključijo v bazo iskalcev zaposlitve. Obenem jim pomagajo pri iskanju in izbiri prakse, ki predstavlja njihove prve prave delovne izkušnje. Karierni centri mladim omogočajo tudi obiske zaposlitvenih sejmov, obiske delodajalcev in učenje večšine iskanja zaposlitve (Absolvent bom! 2011).

Odgovor na to, katere so najbolj priljubljene metode iskanja zaposlitve med mladimi v občini Ilirska Bistrica bom podal v raziskavi.

3.4 Prednosti in slabosti zaposlovanja mladih

MSS (2010) je v svojem dokumentu zapisal, da mladi na trgu dela predstavljajo posebno skupino. Pri zaposlovanju mladih se kažejo tako prednosti kot slabosti.

V nadaljevanju bom najprej opisal prednosti zaposlovanja mladih in nato še njegove slabosti.

Ključna konkurenčna prednost mladih je predvsem novejša in kompleksnejša znanje, ki ga prinašajo iz izobraževalnega procesa. Imajo tudi večje spretnosti pri delu z računalnikom, uporabi medmrežja, sposobnosti iskanja informacij, komunikacijske spretnosti, sposobnost za delo v skupinah, projektno delo, aktivno uporabo tujih jezikov (Trbanc 2007, 58). Pečnik (2001) poudarja, da so mladi zelo prilagodljivi, tudi kar se tiče delovnega časa. Pripravljeni so sprejeti slabše zaposlitve, ki ne ustrezajo njihovi izobrazbi, delo za krajši delovni čas kot tudi fizično naporna dela.

Poleg svežega znanja in spretnosti, ki jih mladi pridobijo v šolskih klopeh, je za tiste, ki vstopajo na trg dela, značilen tudi sklop spretnosti in kompetenc, ki so posledica življenja v sodobnih družbah oziroma izkušenj, ki si jih mladi nabirajo med odraščanjem (Trbanc in Verša 2002, 340–341).

MSS (2010) v svojem delu pravi, da so mladi kljub temu da so manj izkušeni ali popolnoma neizkušeni na trgu dela, visoko motivirani, pripravljeni vnašati nove poglede in ideje. S seboj prinašajo energijo, znanje in kreativnost. Na trg dela vstopajo s svežim znanjem, kar jim daje prednost pred ostalimi iskalci dela.

Kot slabost zaposlovanja mladih Svetlik (1985, 84) izpostavlja, da se mladi še preizkušajo, iščejo primerno delovno področje, delo kombinirajo z izobraževanjem in drugimi aktivnostmi, niso posebej pridobitniško usmerjeni in cenijo prosti čas, zato pogosto prekinjajo in spreminjajo zaposlitev. Podatki kažejo, da tisti, ki niso zaposleni že v času šolanja, najdejo zaposlitev veliko težje kot drugi. V še slabšem položaju pa so tisti, ki se sploh ne izobražujejo.

Trbanc in Verša (2002) ugotavljata, da izobrazba zagotavlja osnovno znanje za opravljanje dela, vendar pa pridobi vrednost šele z delovnimi izkušnjami. Slabost je, da večina študentov med študijem opravlja delo preko študentskega servisa, vendar je le-to z vidika delovnih izkušenj večinoma neustrezno. Študentje se odločajo za opravljanje študentskega dela, kljub temu da jim po končanem študiju tovrstne izkušnje ne služijo kot referenca v življenjepisu.

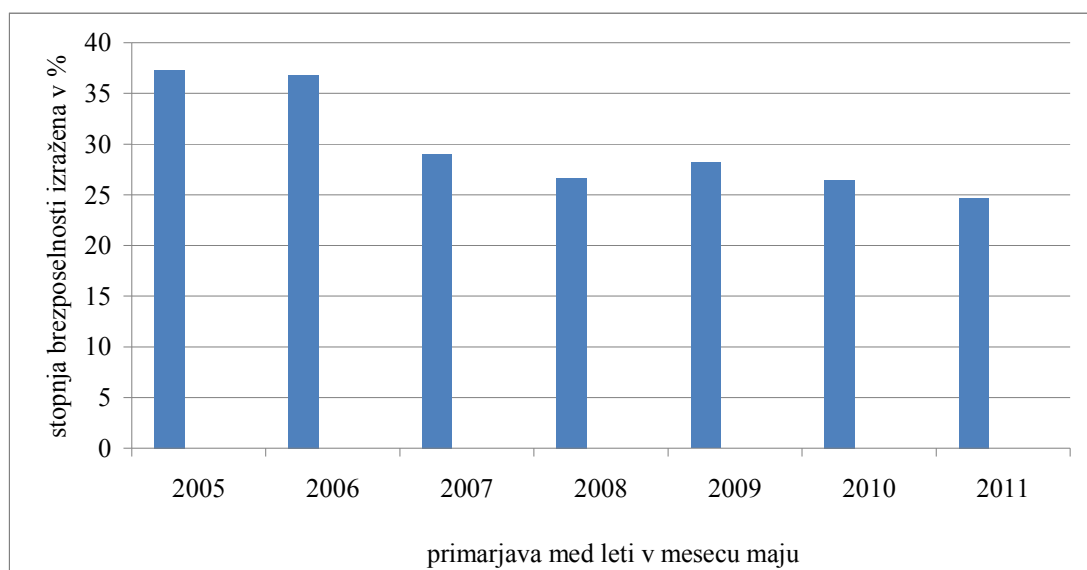
Analize ZRSZ kažejo, da delodajalci v povprečju pri slabi polovici povpraševanja (46,2 %) delovne izkušnje določajo kot najpomembnejši dodatni pogoj za zaposlitev, takoj za izobrazbo (Verša 2004).

V tem poglavju se vidi, da je brezposelnost mladih resen problem. Problematiko brezposelnosti mladih v Ilirski Bistrici in Sloveniji bom podrobneje predstavil v nadaljevanju.

3.5 Brezposelnost mladih v občini Ilirska Bistrica in Sloveniji

Kot smo videli v prejšnjih poglavjih, je mladinska brezposelnost prisotna tudi v občini Ilirska Bistrica, zato sem izvedel anketo, s katero sem to brezposelnost raziskal. Tako v Sloveniji kot

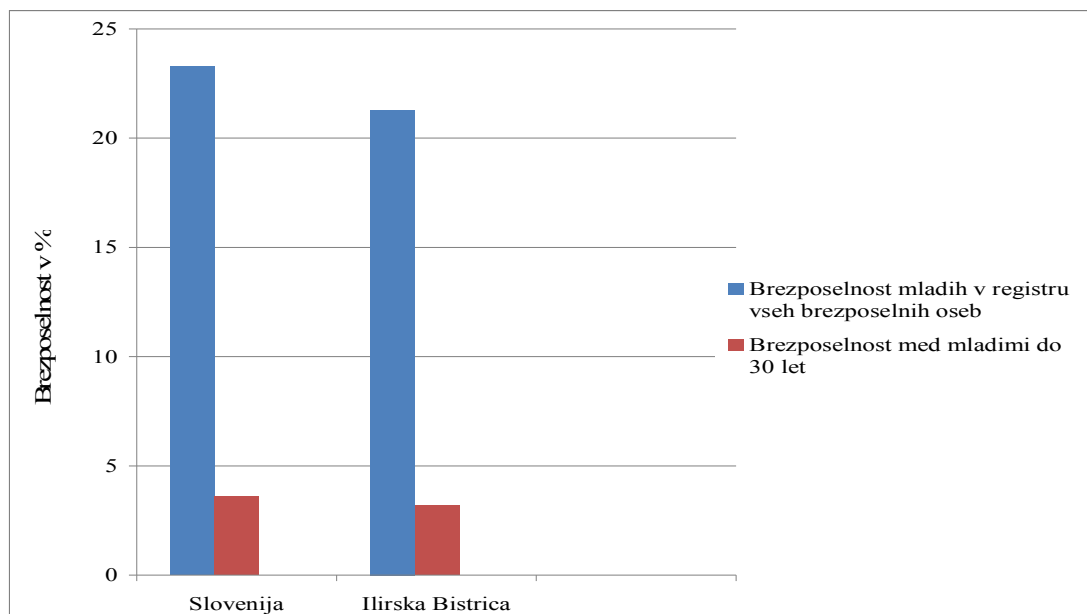
tudi v Občini Ilirska Bistrica sta brezposelnost in zaposlovanje mladih problem, s katerim se srečujemo danes, s katerim so se srečevali že v preteklosti in mogoče bo to vprašanje pomembno tudi v prihodnosti.



Slika 5: Stopnja registrirane brezposelnosti v Sloveniji od leta 2005 do 2011 med mladimi, starimi do 30 let

Vir: ZRSZ 2011.

Iz grafikona je razvidno nihanje brezposelnosti med mladimi v zadnjih 6 letih. V letu 2006 je bila brezposelnost med mladimi 36,8 %, v naslednjih dveh letih pa je padala in bila v letu 2008 25,5 %. Z letom 2009 in 2010 je spet nekoliko zrasla. Vendar je do maja 2011 padla najnižje v zadnjih 6 letih, na 24,7 % brezposelnih med mladimi do 30. leta starosti (ZRSZ 2011).



Slika 6: Brezposelnost mladih do 30 let; primerjava Slovenija – Ilirska Bistrica, maj 2011

Vir: ZRSZ 2011.

Navedel bom podatke za Slovenijo in Ilirsko Bistrico za zadnji dve leti, ker kasnejših podatkov ni. Brezposelnost med mladimi do 30 let je v maju 2011 v Sloveniji 3,6 %, v Ilirski Bistrici pa 3,2 %. V Ilirski Bistrici je brezposelnost med mladimi v letu 2011 v primerjavi s Slovenijo nižja za 0,4 odstotne točke. V registru vseh brezposelnih oseb je brezposelnih mladih v Sloveniji 23,3 %, v Ilirski Bistrici pa 21,3 %. Meseca maja 2010 je v Ilirski Bistrici brezposelnih med mladimi do 30 let 3 %, v Sloveniji pa 3,7 % (ZRSZ 2011). Torej se je v zadnjem letu brezposelnost med mladimi v Ilirski Bistrici povišala za 0,5 odstotne točke. Iz grafa je razvidno, da je brezposelnost med mladimi problem tako v Sloveniji kot tudi v Ilirski Bistrici. Z raziskavo bom podrobneje pregledal in proučil dejansko stanje mladinske brezposelnosti v občini Ilirska Bistrica.

Brezposelnost med mladimi se je nekoliko zvišala, zato bi rad izpostavil to problematiko ter dejstvo, da zaposlovanje med mladimi ne izgublja na pomenu, kvečjemu obratno. Na to bom poskušal odgovoriti v raziskavi.

4 ANKETA O BREZPOSELNOSTI MLADIH V OBČINI ILIRSKA BISTRICA

Ključne podatke sem dobil z metodo anketiranja kot osnovo za raziskavo o brezposelnosti in zaposlovanju mladih v občini Ilirska Bistrica. Anketiral sem 150 mladih v občini Ilirska Bistrica, starih od 15 do 35 let.

4.1 Izvedba ankete

Anketo sem izvajal v času od 1. februarja 2011 do 1. marca 2011. Izvajal sem jo osebno z anketiranjem na domu, preko pošte s pošiljanjem anketnih vprašalnikov znancem in preko elektronske pošte. Anketni vprašalniki so bili anonimni. Izpolnjevali so jih mladi sami. Zajel sem tako mlade brezposelne kot tudi zaposlene. Anketni vprašalnik je bil sestavljen iz 16 vprašanj, ki so bila razdeljena na dva sklopa:

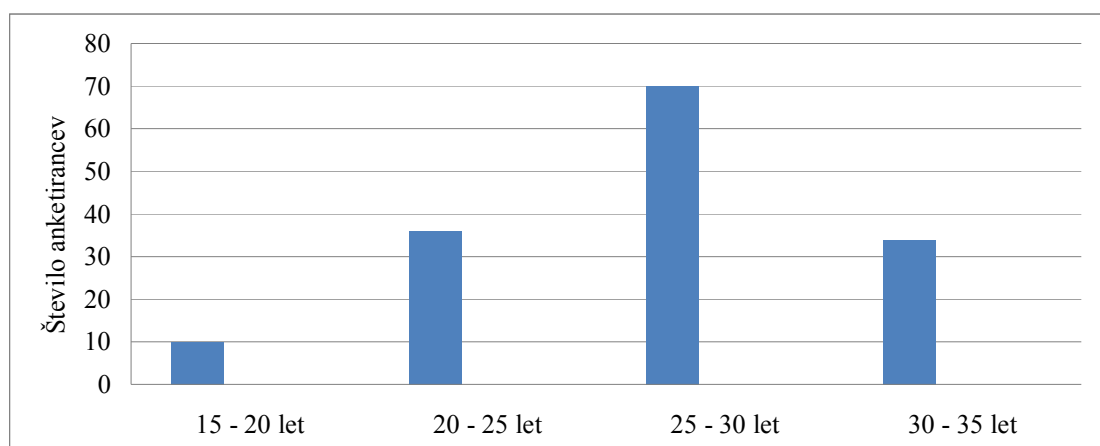
- Prvi sklop: osnovni podatki anketirancev in podatki o statusu ter zaposlovanju.
- Drugi sklop: vezan na anketirance, ki so zaposlitev iskali preko ZRSZ.

4.2 Predstavitev in reprezentativnost vzorca

Anketne vprašalnike je izpolnilo 150 oseb, od tega 92 žensk in 58 moških. V občini Ilirska Bistrica je bilo 1. 1. 2011 med prebivalci 50,1 % moških in 49,9 % žensk (SURS 2011). S tega vidika je vzorec nereprezentativen, saj je v vzorcu več žensk kot moških. Z analizo bom vseeno nadaljeval, bom pa to upošteval pri rezultatih oz. njihovi interpretaciji.

Demografija anketirancev

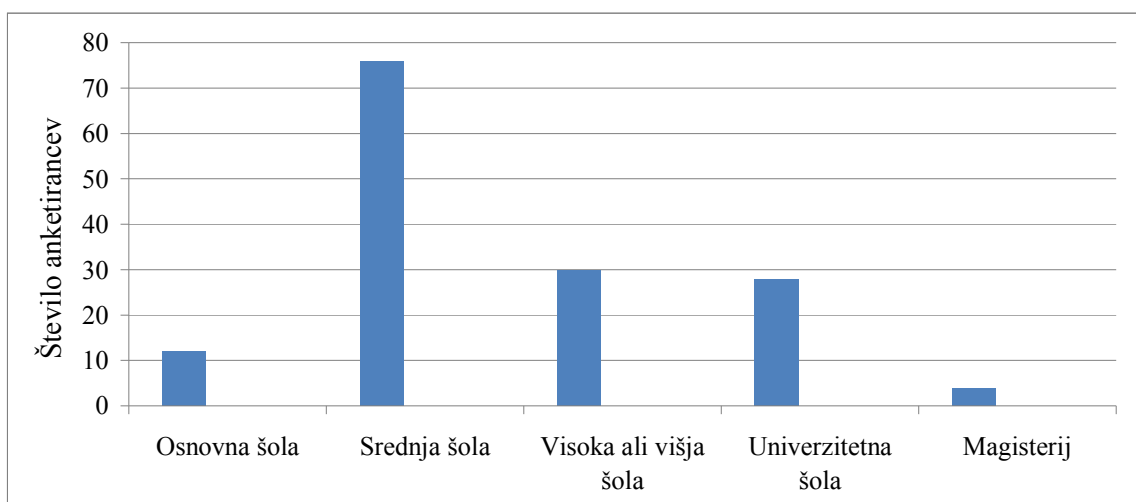
V nadaljevanju je prikazana starost, izobrazba in status anketirancev.



Slika 7: Starost anketirancev

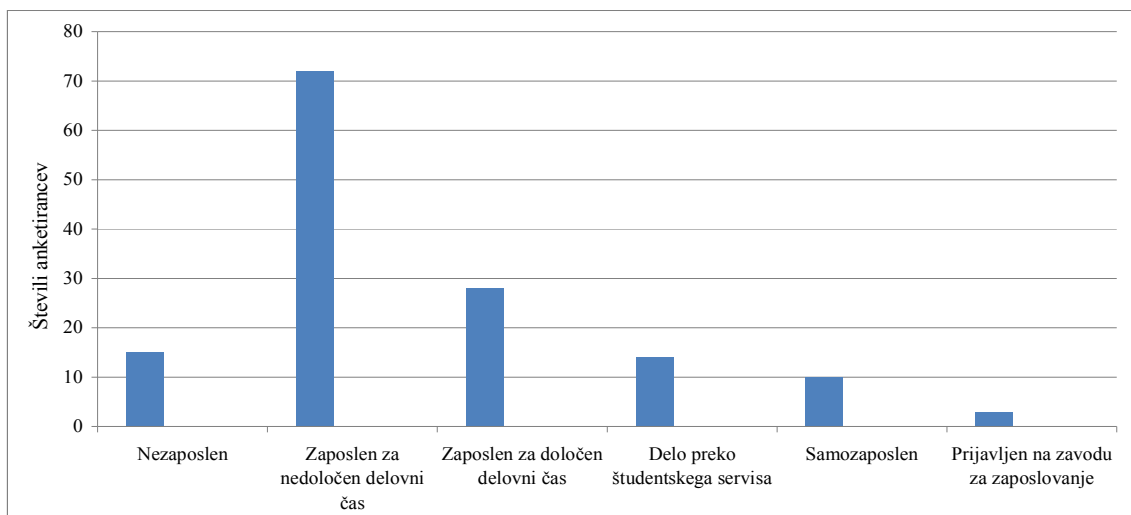
46,6 % anketirancev spada v starostni razred od 25 do 30 let. Sledi jim starostni razred od 20 do 25 let s 24 % in razred od 30 do 35 let z 22,7 %. V občini Ilirska Bistrica je mladih v starostnem razredu od 20 do 25 let 5,1 %, od 25 do 30 let 8,6 % in od 30 do 35 let 7,7 % (SURs 2011). Tako je največji odstotek mladih v populaciji občine Ilirska Bistrica kot tudi med anketiranci v starostnem razredu od 25 do 30 let. Vzorec s tega vidika dosega raven reprezentativnosti, torej bodo rezultati vzorca lahko uporabni za posploševanje na celotno populacijo.

Z anketiranjem sem pridobil tudi podatke o izobrazbi mladih v naši občini. Iz grafa je razvidno, da ima večina anketirancev dokončano srednjo šolo.



Slika 8: Izobrazba anketirancev

Največ anketirancev (50,7 %) ima srednješolsko izobrazbo. 30 oseb ima končano visoko ali višjo šolo, 28 oseb pa ima univerzitetno izobrazbo. 4 anketiranci (2,7 %) imajo magisterij. Predvidevam, da je v vzorcu nekaj takih, ki še študirajo, vendar spadajo v srednješolski razred, ker študija še niso končali. Nekaj je tudi anketirancev, ki imajo dokončano samo osnovno šolo (8 %), vendar glede na to, da je zajeta starost od 15 let naprej, lahko predvidevamo, da kateri od njih še obiskuje srednjo šolo. Neposredne primerjave z občino Ilirska Bistrica ne moremo narediti, ker podatki o izobrazbi mladih v Ilirski Bistrici niso dosegljivi. Najnovejši podatki o izobrazbeni strukturi za Slovenijo so iz 2. četrtletja leta 2009. Med mladimi v starostni skupini od 15 do 34 let je bilo 23 % teh, ki so končali osnovno šolo, 60 % takih, ki so imeli zaključeno srednješolsko izobrazbo, ter 17 % takih, ki so imeli končano visokošolsko izobrazbo ali višjo od te (SURs 2011). Če primerjamo podatke za Slovenijo s tistimi za Ilirsko Bistrico (dobljenimi z anketo), lahko ugotovimo, da ima tako v Sloveniji kot v Ilirski Bistrici, največ mladih končano srednješolsko izobrazbo. Predpostavljam pa, da so v tem starostnem razredu tudi mladi, ki so še v fazi šolanja.



Slika 9: Status anketirancev

Iz raziskave je razvidno, da je 72 mladih, kar je 48 % vseh anketirancev, zaposlenih za nedoločen delovni čas. Največ takih anketirancev, 21,3 % ima srednješolsko izobrazbo, le 1 izmed teh ima magisterij. 18,7 % anketirancev je zaposlenih za določen delovni čas. 10 % anketirancev pa je brezposelnih, med temi je največ teh, ki imajo dokončano srednjo šolo (4 %) in spadajo v starostni razred 25–30 let. Majhen delež anketirancev je samozaposlenih (6,6 %), nekaj jih dela še preko študentskega servisa (9,3 %) Podatek, da je takšen odstotek mladih zaposlen za nedoločen delovni čas, me je pravzaprav presenetil, saj sem pričakoval, da bo večina zaposlena za določen delovni čas, kar je za delodajalce ugodnejša rešitev. Mladi so namreč bolj pripravljeni sprejeti tudi delo z določenim delovnim časom. Raziskava je pokazala, da je za nedoločen delovni čas med mladimi sprejetih več moških (68,1 %) kot žensk (31,9 %). Skleпам, da je tako zato, ker so mlajše ženske zaradi reproduktivne faze, v katero vstopajo, pogosto bolj 'tvegana' delovna sila.

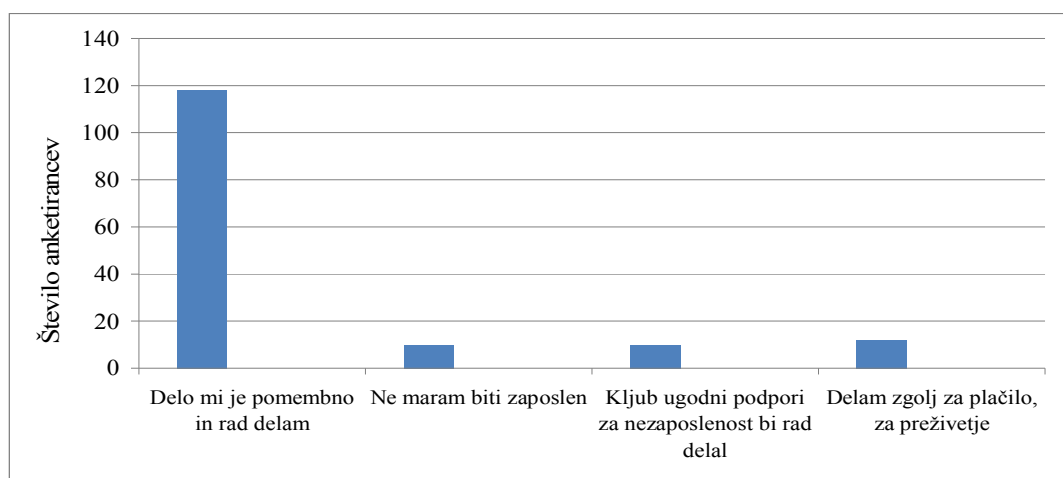
Mislím, da se mladi, ki še študirajo ali iščejo zaposlitev, poslužujejo dela preko študentskega servisa, ker jim predstavlja vsaj začasni denarni prihodek kot tudi občutek vključenosti v družbo. 98 oseb, kar je 65,3 % vseh anketirancev, je v času študija delalo preko študentskega servisa. Mladi, ki delajo preko študentskih servisov, se v času študija prvič soočajo z delom, z delovnimi organizacijami. Nezavedno se učijo vedenja in reakcij v kariernih situacijah, pridobivajo prve delovne izkušnje. Poleg tega pa s tovrstnim delom dobivajo sredstva, potrebna za študij.

4.3 Rezultati

Rezultate bom razdelil na tri sklope. Prvi sklop, demografija anketirancev, je predstavljen v prejšnji točki. V nadaljevanju bom predstavil drugi sklop, zaposlitev, in tretji sklop, ki se nanaša na anketirance, prijavljene na ZRSZ.

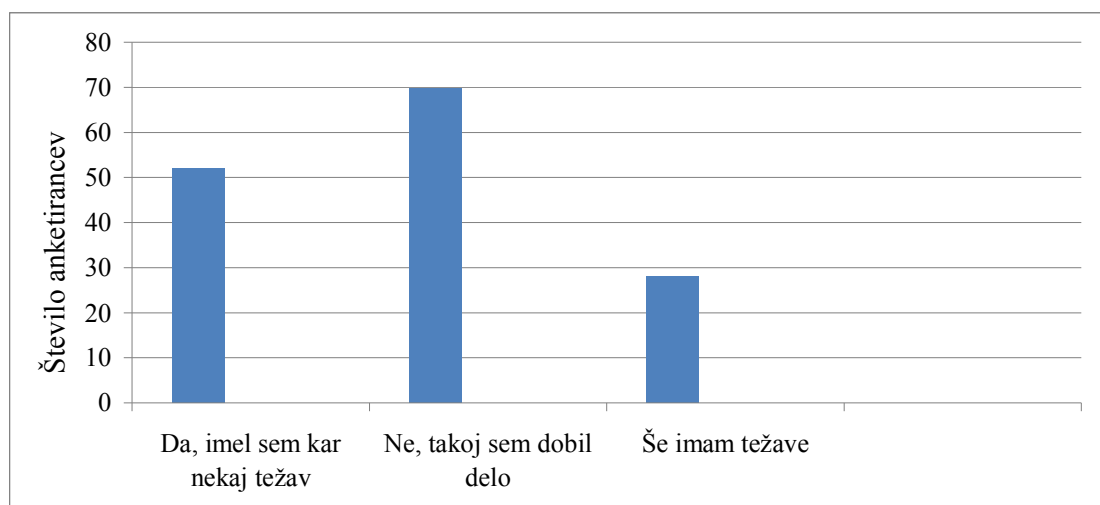
Zaposlitev

v tem sklopu naloge je podrobneje predstavljena zaposlitev anketirancev.



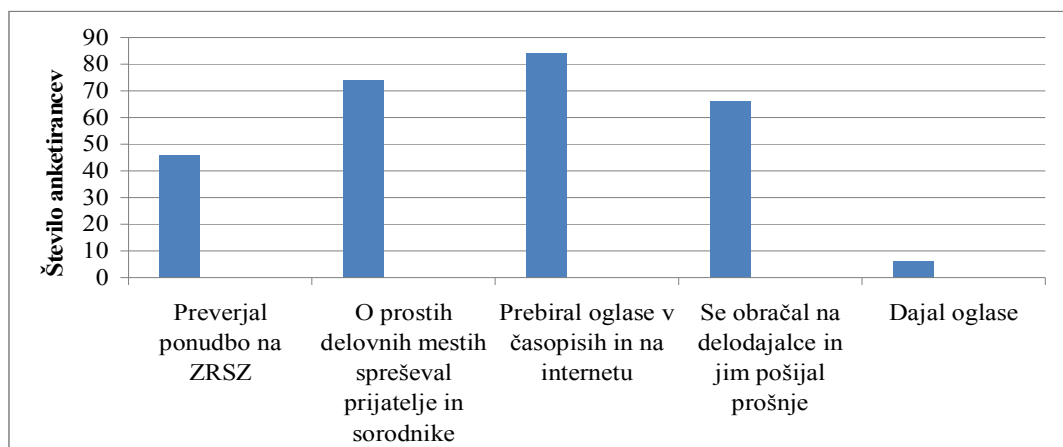
Slika 10: Odnos do dela

Kar 78,7 % anketirancev rado dela in jim je pomembno, da delo imajo. Tako je odgovorilo 54,3 % vseh žensk in 43,6 % vseh moških. Največ anketirancev, ki radi delajo, imajo dokončano srednjo šolo in spadajo v starostni razred 30–35 let. 8,1 % anketirancev dela zgolj za plačilo, torej zgolj za preživetje, torej ne delajo radi, ampak zato, ker potrebujejo denar. Mislim, da sta občutek, da rad opravljaš delo, in pozitiven odnos do dela pomembna, saj dajeta občutek samozavesti in s tem omogočata uspešnejše in bogatejše življenje. 6,6 % anketirancev pa sploh ne mara biti zaposlenih. 6,7 % anketirancev bi kljub ugodni podpori za nezaposlenost radi delali. Ta podatek se mi zdi izredno pozitiven; anketiranci kljub rednim denarnim dohodkom želijo delati in biti vključeni v družbo, saj jim delovni položaj veliko pomeni.



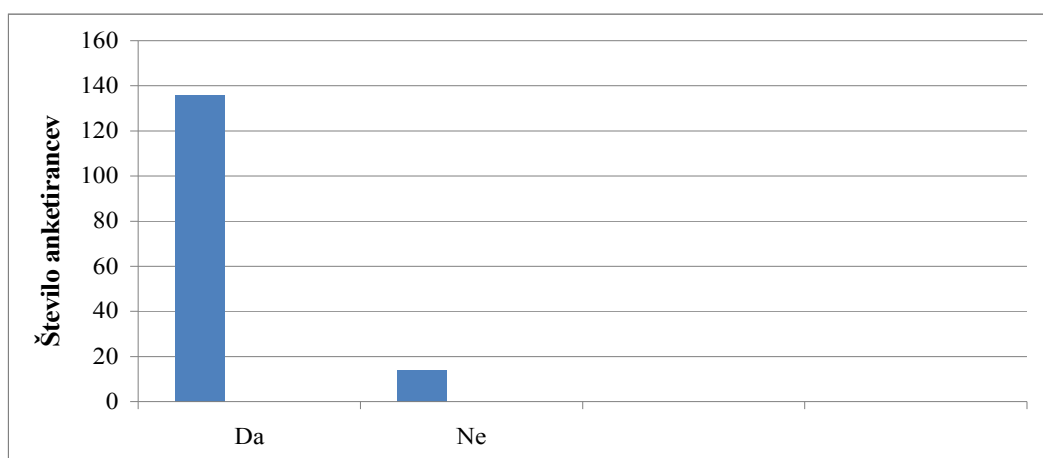
Slika 11: Težave pri iskanju zaposlitve

V občini Ilirska Bistrica 46,7 % anketiranih mladih ni imelo težav pri iskanju zaposlitve. 52 oseb, kar je 34,7 % vseh anketiranih, je imelo pri iskanju zaposlitve kar nekaj težav, 18,6 % anketirancev pa ima še vedno težave z iskanjem zaposlitve. Več težav pri iskanju zaposlitve so imele ženske (65,6 %). 48,5 % anketirancev, ki so imeli težavo pri iskanju zaposlitve, ima srednješolsko stopnjo izobrazbe, najmanj težav pa so imeli anketiranci z višjo ali visokošolsko izobrazbo (10 %). Glede na rezultate lahko rečem, da imajo v Ilirski Bistrici manj težav pri iskanju zaposlitve moški in mladi, ki imajo boljšo izobrazbo.



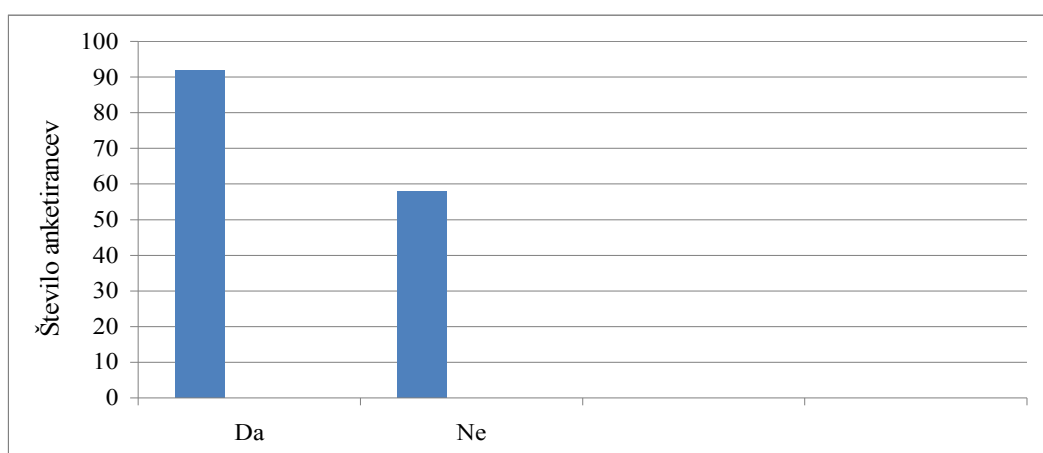
Slika 12: Strategija iskanja zaposlitve

Strategij iskanja zaposlitev je kar nekaj. Rezultati, ki sem jih dobil z anketiranjem, me niso presenetili, saj sem glede na teoretični del o iskanju zaposlitve v tretjem poglavju nekaj podobnega tudi pričakoval. Anketa je pokazala, da se ženske (31,6 %) pri iskanju zaposlitve največkrat obrnejo na internet, medtem ko se moški (29,6 %) raje obrnejo na prijatelje, sorodnike in znance. Glede na starost pa se ne kažejo razlike, saj vsi starostni razredi največkrat iščejo zaposlitev prek interneta. Mladi se, kljub temu da imajo težave pri iskanju zaposlitve, glede tega raje pozanimajo sami in se v manjši meri obračajo na ZRSZ.



Slika 13: Pripravljenost na prekvalifikacijo, če ne bi našli primerne zaposlitve

Ljudje se prekvalificirajo iz različnih razlogov: ker želijo zamenjati zaposlitev ali ker so izgubili službo in želijo s prekvalifikacijo dobiti novo. Iz raziskave je razvidno, da bi se bilo 90,7 % anketirancev tako med moškimi kot med ženskami pripravljeno prekvalificirati, če ne bi našli primerne zaposlitve. Med anketiranci, ki so pripravljene na prekvalifikacijo, je največ teh s srednješolsko (54,3 %) in višjo ali visokošolsko (22,3 %) izobrazbo. Samo 9,3 % je takih, ki se ne bi prekvalificirali in spadajo v starostni razred 15–25 let. Tak podatek sem pričakoval; zdi se mi izredno pomembno, da so mladi pripravljene na prekvalifikacijo, da bi dobili zaposlitev. Včasih se ponudijo delovna mesta, ki niso primerna iskalčevi izobrazbi, in je v tem primeru pripravljenost na prekvalifikacijo velikega pomena.



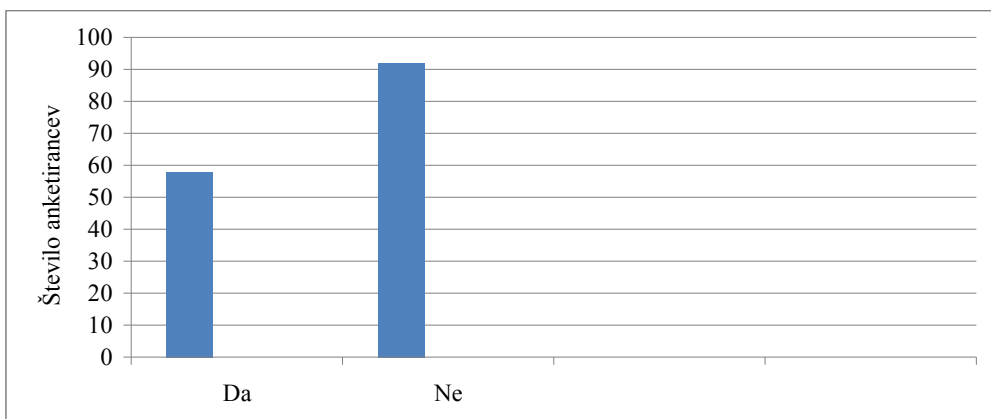
Slika 14: Ali bi občina z ustreznimi ukrepi spodbudila k zaposlovanju mladih

Večina anketirancev, 61,3 %, se strinja s tem, da bi občina z ustreznimi ukrepi lahko spodbudila k zaposlovanju mladih. Med temi jih je največ v starostnem razredu 25–30 let in imajo višjo ali visokošolsko izobrazbo. 38,7 % mladih s srednješolsko izobrazbo pa meni, da občina z aktivnimi oblikami zaposlovanja mladim ne bi olajšala dostopa do zaposlitve. Mislim, da bi občina morala bolj spodbujati k zaposlovanju mladih. Predlagam programe in ukrepe, ki so namenjeni ohranjanju in ustvarjanju novih delovnih mest ter izobraževanju in usposabljanju brezposelnih oseb. Med aktivno politiko zaposlovanja štejemo predvsem tiste ukrepe, ki posameznika aktivirajo in ga ne pustijo na miru (Kopač 2002, 145).

Menim, da bi morala občina izboljšati informiranje mladih, spodbujati samozaposlovanje in priznati delovne izkušnje, ki so jih mladi pridobili z opravljanjem študentskega dela. Potrebno bi bilo tudi sodelovanje z izobraževalnimi institucijami in gospodarstvom v občini.

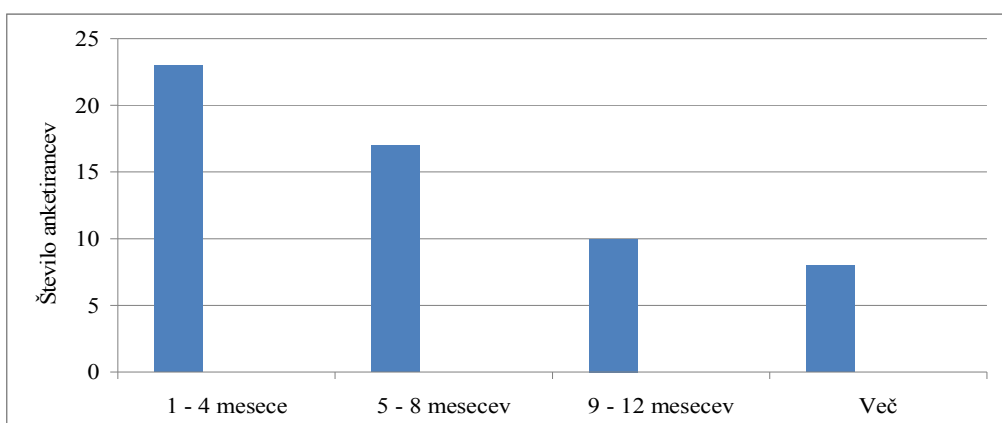
Anketiranci, ki so bili prijavljeni na ZRSZ

V raziskavi sem dobil rezultate tudi o tem, koliko anketirancev je zaposlitev iskalo preko ZRSZ. Predvsem me je to zanimalo zato, ker je ZRSZ ena ključnih ustanov na trgu dela v Sloveniji.



Slika 15: Ali ste bili kot iskalec zaposlitve kdaj prijavljeni na ZRSZ

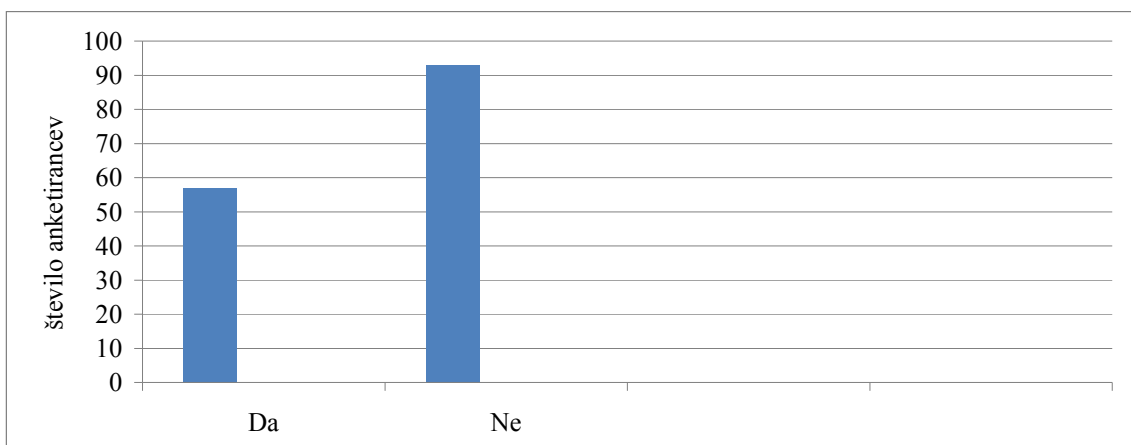
Med anketiranci je 61,3 % teh, ki v času iskanja zaposlitve niso bili prijavljeni na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje. 38,7 % anketirancev pa se je med iskanjem zaposlitve obrnilo na ZRSZ. Mislim, da bi se iskalci zaposlitve morali večkrat obrniti tudi na ZRSZ, saj nam ponuja informacije o zaposlovanju, izobraževanju in svetovanju o poklicu in zaposlitvi.



Slika 16: Čas prijavitvenosti na ZRSZ

Največ anketirancev, 39,67 % je bilo na ZRSZ prijavljeno od 1 meseca pa do 4 mesece; med temi jih največ spada v starostni razred od 25–30 let; prevladujejo ženske in anketiranci z visokošolsko ter univerzitetno izobrazbo. 29,3 % anketiranih je bilo na ZRSZ od 5 pa do 8 mesecev. Do enega leta je zaposlitev preko ZRSZ iskalo 17,24 % mladih anketirancev. 13,79 % mladih iskalcev zaposlitve pa je bilo na ZRSZ več kot 12 mesecev. Med temi je več moških, glede na izobrazbo jih je večina s srednješolsko izobrazbo.

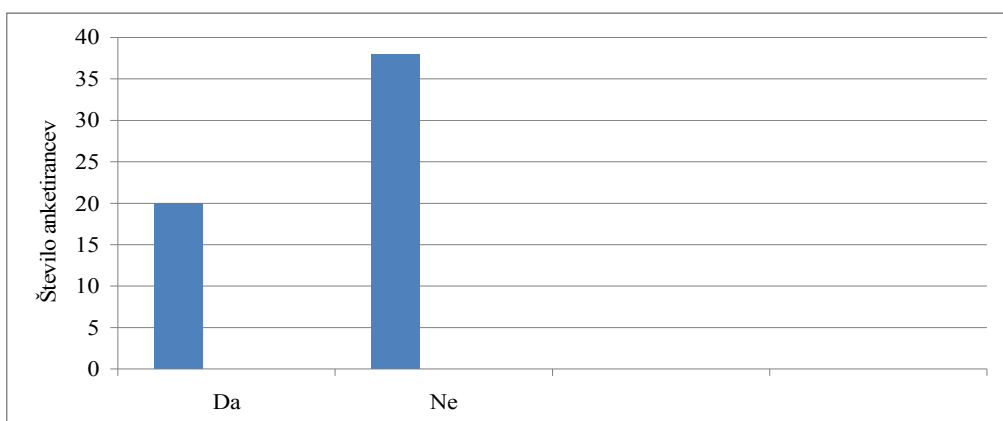
Glede na rezultate ankete večina najde zaposlitev nekje v roku 6 mesecev, tisti, ki je ne najdejo, pa so, po podatkih ankete, v večini primerov moški in s srednješolsko izobrazbo. V primeru, da so iskalci prve zaposlitve ali mlajši od 30 let prijavljeni na ZRSZ več kot 6 mesecev, imajo možnost vključevanja v javna dela. Le-ta jim omogočajo plačo, dopust kot tudi spodbudo in podporo mentorja ter možnost usposabljanja za opravljanje dela. V program javnega dela pa so lahko vključeni zgolj eno leto (ZRSZ 2011).



Slika 17: Menite, da ZRSZ nudi dovolj možnosti za dodatna izobraževanja brezposelnih

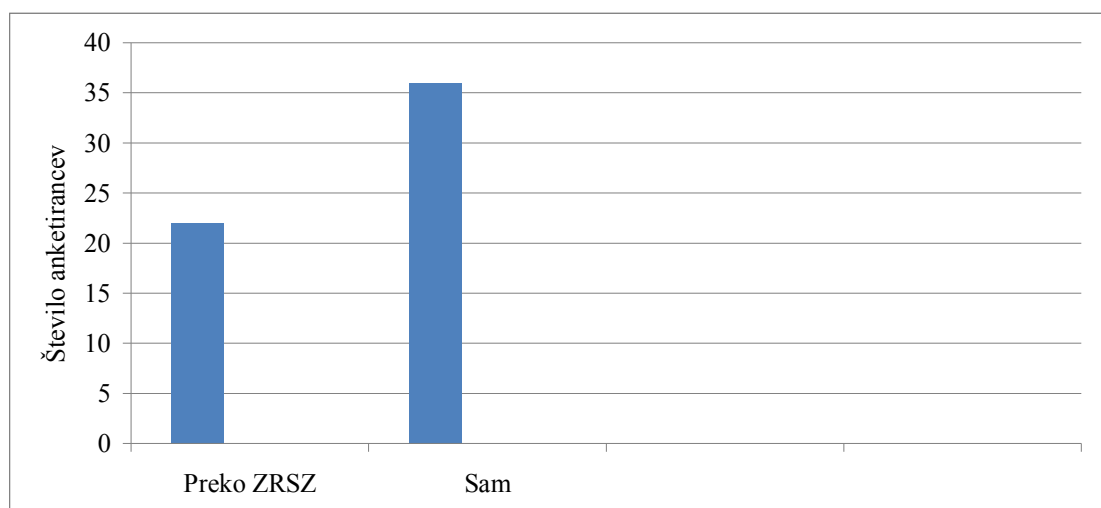
Rezultati ankete kažejo, da 62,1 % anketirancev meni, da ZRSZ ne nudi dovolj možnosti za izobraževanje brezposelnih. Med vsemi ženskami jih je 70,6 % takih, ki menijo, da ZRSZ ne nudi dovolj možnosti, enako 62,2 % vseh moških. Med ženskami ima 47,1 % srednješolsko izobrazbo, z 29,4 % jim sledijo ženske z univerzitetno izobrazbo. Največ moških (55,3 %) s tem mnenjem je s srednješolsko izobrazbo, sledijo jim moški z višjo oz. visokošolsko izobrazbo (26,3 %). Na to vprašanje je največ anketirancev z »ne« odgovorilo v starostnem razredu 25–30 let. Torej so najbolj nezadovoljni mladi v višjem starostnem razredu (25–30 let) in s srednješolsko izobrazbo.

Po mojem mnenju ZRSZ nudi kar nekaj možnosti dodatnih izobraževanj brezposelnih. APZ nudi že prej omenjene ukrepe, na ZRSZ pa so tudi centri za informiranje in poklicno svetovanje. ZRSZ brezposelnim nudi različna usposabljanja za delo in poklic ter formalno izobraževanje, ki omogoča pridobitev splošne, poklicne ali strokovne izobrazbe. Omogoča tudi usposabljanje na delovnem mestu, kjer brezposelni pridobijo izkušnje, znanja in spretnosti na konkretnem delovnem mestu pri delodajalcu. Preko ZRSZ se iskalci zaposlitve lahko prijavijo tudi na razpis »Znanje uresničuje sanje«, kjer se jim omogoči povračilo stroškov za jezikovno in računalniško usposabljanje (ZRSZ 2011).



Slika 18: Ali ste / ste bili zadovoljni z delom ZRSZ

65,5 % anketirancev ni zadovoljnih z delom ZRSZ. Samo 34,5 % pa je z delom ZRSZ zadovoljna. Med temi je 70,8 % moških ter 62,5 % žensk. Največ teh, ki niso zadovoljni z delom ZRSZ, je v starostnem razredu 25–30 let in ima srednješolsko izobrazbo. Z 29,7 % jim sledijo anketiranci z dokončano višjo ali visokošolsko izobrazbo. Anketiranci, ki niso zadovoljni z delom ZRSZ, navajajo za to več razlogov. Eden od njih je, da na ZRSZ premalo informirajo oziroma ponujajo dodatna izobraževanja, katerih namen je povišanje zaposljivosti, ki pa se jih ne moreš udeležiti, saj se nikakor ne more izoblikovati skupina, da bi lahko tečaj tudi dejansko izvedli. Drugi navaja: 'Zdi se mi, da bolj podpirajo nedelo kot delo'. Sledi jim še kar nekaj izjav, kot so: naredijo premalo, ponudili mi niso niti enega delovnega mesta, niso mi pomagali pri iskanju zaposlitve, sami sebi so namen, preprosto jim ne zaupam, storijo ne skoraj nič, zaposlitev si moraš najti sam. Med drugim eden izmed anketirancev pravi, da 'ti zaposleni glede zaposlitve ne pomagajo, seznanjajo te samo s tvojimi dolžnostmi in pravicami posebno'. Njihovo delo je neki anketiranec označil tudi tako: 'Pogovori s strokovnimi delavci so v meni vzbudili dvom v njihovo strokovnost – vedeli so manj od mene'.



Slika 19: Nadaljnje iskanje zaposlitve

Iz raziskave je razvidno, da si bo ali bi si v primeru brezposelnosti kar 62,1 % anketirancev delo iskalo samo in ne preko ZRSZ. Med ženskami je 65,2 % le-teh, med moškimi pa 45 %. Največ takih, ki bi si ali si bodo delo iskali sami, je v starostnem razredu 25–30 let. 47,8 % anketirancev, ki dela ne bi več iskali preko ZRSZ, ima srednješolsko izobrazbo. Mislim, da je takšen rezultat posledica tega, da anketiranci niso zadovoljni z delom ZRSZ, kot tudi ne s svetovalci na ZRSZ. Tudi sam bi v primeru ponovnega iskanja zaposlitve to počel sam, saj z delom ZRSZ nisem bil zadovoljen in sem si delo, ki ga trenutno opravljam, našel sam. Menim, da se svetovalci ne potrudijo dovolj, si za iskalca ne vzamejo dovolj časa in ne pretehtajo vseh možnosti. Ugotovil sem, da ZRSZ kljub svojim aktivnostim ne pripomore bistveno k ustrezni zaposlitvi brezposelne osebe.

5 PREDLOGI ZA ZMANJŠEVANJE BREZPOSELNOSTI MED MLADIMI V ILIRSKI BISTRICI

Tako na občinski kot tudi na državni ravni bi bilo mogoče z različnimi ukrepi in programi zmanjšati mladinsko brezposelnost. Z določenimi ukrepi država neposredno posega na trg dela, da bi obdržala čim več delovno aktivnega prebivalstva in vključila na trg dela čim več brezposelnih. Osnovni namen ukrepov in programov je zagotavljanje ekonomske aktivnosti in čim večje zaposljivosti. V občini Ilirska Bistrica je kljub vsem dosedanjim ukrepom prisotno neravnotežje med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela.

Na podlagi izvedene ankete in raziskane literature lahko predlagam ukrepe, za katere menim, da bi mladim v občini Ilirska Bistrica olajšali pot do zaposlitve:

- usposobljenost strokovnega kadra na ZRSZ,
- sodelovanje izobraževalnih institucij in gospodarstva,
- povečanje informiranja in usposobljenosti mladih,
- priznavanje delovnih izkušenj v času opravljanja dela preko študentskih servisov,
- spodbujane samozaposlovanja.

Anketiranci menijo, da je kader na ZRSZ premalo strokovno usposobljen. Mislim, da je strokovno usposobljen kader bistvenega pomena za iskalce zaposlitve. Pomembno je, da iskalec zaposlitve dobi ustrezne informacije o pravicah in dolžnostih, ki jih ima. Strokovni kader mora brezposelne mlade spodbujati, motivirati in skupaj z njimi poiskati zanje najboljšo zaposlitev, ustrezno njihovim sposobnostim in izobrazbi. Usposobljenost strokovnega kadra ZRSZ bi lahko povečali z različnimi izobraževanji, na katerih bi se naučili veščin sodelovanja, spodbujanja in pomoči mladih pri iskanju zaposlitve. To pa za občino Ilirska Bistrica kot tudi za državo predstavlja velik strošek.

Rezultati ankete so pokazali, da mladi v Ilirski Bistrici radi delajo in si želijo delati. Menim, da bi bilo treba spodbujati podjetja in delodajalce k štipendiranju mladih, saj bi imeli v prihodnosti možnost zaposlovati visoko izobražen kader. S štipendiranjem mladih si delodajalci zagotovijo primeren kader, saj ga že med izobraževanjem spoznavajo z bodočim področjem dela, ter ga v času prakse uvajajo v delovne procese. Mislim, da je sodelovanje med gospodarskim in izobraževalnim kadrom zelo pomembno ter da bi bilo treba povečati obseg kadrovskega štipendij, saj le-te običajno po končanem šolanju zagotavljajo zaposlitev. Potrebam občine bi bilo potrebno prilagoditi oblike in zagotoviti nove izobraževalne programe na področju visoko in višješolskega programa. Tako bi se zmanjšal odliv mladih, ki že v letih izobraževanja odhajajo iz občine Ilirska Bistrica. Naj omenim še pripravništvo, kjer gre za prvo zaposlitev, ki ustreza vrsti in stopnji strokovne izobrazbe mladih. Trbanc in Verša (2002) pravita, da pripravništvo omogoča delodajalcu, da presodi delavčevo ustreznost, pripravniku pa zagotavlja vpogled v celotni delovni proces.

Mislím, da je za mlade, ki šele vstopajo na trg dela, izredno pomembno, da imajo možnost vključevanja v različne aktivnosti, katerih cilj je povečati informiranje in usposobljenost mladih. Naj omenim karijerne centre, ki mladim pomagajo pri razvoju in graditvi karijerne poti. Mislím, da je pomembno, da se mladi že v času šolanja naučijo veščin, potrebnih za iskanje zaposlitve. Raziskava je namreč pokazala, da mladi večinoma iščejo zaposlitev preko interneta in časopisov. Rezultati kažejo, da imajo največ težav pri iskanju zaposlitve mladi s srednješolsko izobrazbo, mladi, ki so manj izobraženi, torej bi bilo treba dvigniti raven izobrazbe. Prav tako je največ anketirancev s srednješolsko izobrazbo poiskalo pomoč na ZRSZ, vendar z delovanjem le-tega niso bili zadovoljni in bi se v primeru ponovnega iskanja zaposlitve raje znašli sami. Izrednega pomena je spodbujanje in razvijanje lastnih interesov ter sposobnosti. Potrebno bi bilo organizirati čimveč seminarjev, delavnic ter tečajev kot oblik neformalnega izobraževanja. V občini Ilirska Bistrica v ta namen deluje CIPS Ilirska Bistrica, katerega cilj je mladim iskalcem zaposlitve zagotoviti prave in kakovostne informacije, ki jih potrebujejo glede zaposlovanja in prve poklicne poti. Občina bi lahko občasno izvedla lokalni zaposlitveni sejem, kjer bi se predstavili lokalni podjetniki ter izobraževalne institucije. Izobraževalni sistemi bi morali mladim ponuditi več informacij o njihovih zaposlitvenih možnostih po končanem šolanju. Mladim bi tako omogočili neposredno komunikacijo z lokalnim trgom dela in izobraževalnimi institucijami. Za zmanjšanje brezposelnosti in spodbujanje mladih k zaposlovanju je izrednega pomena tudi sodelovanje občine Ilirska Bistrica s podjetniki, drugimi občinami in državo.

Mnenja sem, da bi bilo treba študentsko delo spodbujati ter ga priznati, saj študentje kot bodoči iskalci zaposlitve s študentskim delom pridobivajo ustrezne delovne izkušnje. Kot vir delovnih navad in izkušenj bi morali biti priznani tudi seminarji, tečaji, usposabljanja in udejstvovanja v študentskih klubih in različnih organizacijah. Mladi se namreč pri opravljanju različnih del naučijo vrednot, discipline, dela v skupinah, dela pod pritiskom, pridobijo tudi delovne navade. Kljub temu da Slovenija v zakonodaji ne podpira priznavanja študentskega dela, menim, da bi občina Ilirska Bistrica morala spodbujati podjetja, da študentsko delo ocenjujejo in 'priznavajo' kot delovne izkušnje bodočega iskalca redne zaposlitve. To, da mladi nimajo delovnih izkušenj, je za delodajalce ovira; ampak mladi dejansko imajo izkušnje s strani študentskega dela, vendar le-te niso priznane.

Mislím, da bi se mladi z dobrimi podjetniškimi idejami lahko odločali tudi za samozaposlitev. Pri tem jim je lahko v veliko pomoč ZRSZ, ki nudi možnost pridobitve subvencije za samozaposlitev. Subvencija znaša 4.500,00 evrov; gre za enkratno denarno pomoč, ki pomaga začeti samostojno dejavnost. Skladno s tem bi občina Ilirska Bistrica lahko razvila tehnološki park in podjetniški inkubator, ki bi motiviral, spodbujal in pomagal pri realizaciji posla na novoustanovljenih podjetjih.

Menim, da bi se te zgoraj našteje predloge (deloma prilagojene posameznim občinam in okolju) dalo uporabiti tudi v drugih občinah po Sloveniji.

6 SKLEP

V nalogi sem s pomočjo izvedene ankete preučeval tematiko brezposelnosti mladih v občini Ilirska Bistrica.

Kategorija mladih je na trgu dela izredno zanimiva. Najpomembnejši izmed vseh dejavnikov, ki vplivajo na zaposlitev mladih, so predvsem njihove delovne izkušnje. Pomanjkanje le-teh predstavlja delodajalcem problem pri zaposlitvi mlade delovne sile, saj raje zaposlijo osebo, pri kateri nimajo potrebe po uvajanju, in delo tako nemoteno teče. Anketa je pokazala, da večina mladih v času študija dela preko študentskega servisa in tako nabira izkušnje, ki so zelo pomembne pri vstopu na trg dela. Mladim se pripisujejo tudi druge lastnosti, ki jim predstavljajo oviro pri zaposlovanju, kot so manjša odgovornost, nestabilnost, nagnjenost k spremembam. Delodajalci mlade večinoma zaposlujejo za določen čas, kar smo ugotovili tudi v naši občini.

Pomembno prednost pa predstavlja izobrazba mladih, sveže znanje, s katerim prihajajo na trg dela. Višja stopnja izobrazbe tako pomeni večjo možnost vstopa na trg dela.

Mladi v naši občini imajo do dela dober odnos, želijo si delati in to ne zgolj zaradi plačila. Velika večina bi se bila pripravljena za to, da bi dobila delo, tudi prekvalificirati. Mladi so mišljenja, da bi občina Ilirska Bistrica z ustreznimi ukrepi, spodbudami in osveščanjem delodajalcev lahko pripomogla k zaposlovanju mladih. ZRSZ z APZ na področju naše občine ne pritegne mladih, da bi se v času iskanja zaposlitve v večji meri obrnili nanje. Mladi, ki so bili oz. so prijavljeni na ZRSZ, pa z delovanjem le-tega v naši občini niso zadovoljni in so mnenja, da bi si v bodoče delo iskali sami.

Glede na rezultate analize so ukrepi za zmanjšanje brezposelnosti v Ilirski Bistrici:

- usposobljenost strokovnega kadra na ZRSZ,
- sodelovanje izobraževalnih institucij in gospodarstva,
- povečanje informiranja in usposobljenosti mladih,
- priznavanje delovnih izkušenj v času opravljanja dela preko študentskih servisov,
- spodbujane samozaposlovanja.

Mislim, da lahko s temi ukrepi pripomoremo k zmanjšanju brezposelnosti med mladimi v občini Ilirska Bistrica. Vendar bo potrebno še veliko sodelovanja in spodbude s strani občine same kot tudi s strani ZRSZ. S strani mladih pa je potrebno veliko motiviranosti in usposobljenosti za iskanje zaposlitve. Rezultate in ukrepe, ki sem jih podal v diplomski nalogi, bi lahko (prilagojene glede na okolje) prenesli tudi v druge občine po Sloveniji.

LITERATURA

- Belčič, Franc. 1993. Kakšne programe izobraževanja in usposabljanja nuditi brezposelnim. V *Izobraževanje brezposelnih*, 379–389. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije.
- Cvahte, Bojana. 2010. *Revščina kot kršitev človekovih pravic*. [Http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/ppt/Revscina-20-05-08/CVAHTE.ppt](http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/ppt/Revscina-20-05-08/CVAHTE.ppt) (12. 6. 2012).
- Gladović, Sanja. 2007. *Prehod iz mladosti v odraslost*. Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
- Hrovatin, Nevenka. 2000. *Uvod v gospodarstvo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Ivanuška Bezjak, Mirjana. 1995. *Kako iskati zaposlitev*. Maribor: Rotis.
- Kavar Vidmar, Andreja. 1993. Biti brezposeln. V *Izobraževanje brezposelnih*, 348–364. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije.
- Klun, Nataša. 2007. *Odnos brezposelnih do izobraževanja v občini Kočevje*. Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Klužer, Franci. 2009. Mladi in trg dela. *IB Revija* 43 (2): 41–50.
- Kopač, Anja. 2002. *Evropska politika zaposlovanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Kraigher, Tomaž. 1995. Tendence razvoja socialno-ekonomske sestave prebivalstva Slovenije - problemi, ki se že nakazujejo. V *Statistika dela, delovnih in življenjskih pogojev*, ur. Irena Tršinar in Irena Ograjenšek. 53–57. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Malačič, Janez. 2006. Mladi in starejši v pasteh sprememb na trgu dela. *IB Revija* 40 (4): 83–85.
- Nagode, Mateja, Simona Smolej in Urban Boljka. 2009. *Med otroštvom in odraslostjo: analiza položaja mladih v Sloveniji 2009*. [Http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/pdf/PDF_verzija_Med-otroštvom-in-odraslostjo.pdf](http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/pdf/PDF_verzija_Med-otroštvom-in-odraslostjo.pdf) (23. 5. 2011).
- Novak, Vesna. 2008. *Kadrovanje*. Kranj: Moderna organizacija.
- Pečnik, Lidija. 2001. *Mladi in njihovi problemi pri iskanju prve zaposlitve*. Diplomaska naloga, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
- Planinc, Borut. 2011. *Gibanje stopnje brezposelnosti v Sloveniji po vstopu v Evropsko unijo*. Diplomaska naloga, Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede.
- Rapuš Pavel, Jana. 2005. *Delo je luksuz: mladi o izkušnjah brezposelnosti*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Svetlik, Ivan. 1985. *Brezposelnost in zaposlovanje*. Ljubljana: Delavska enotnost.
- Svetlik, Ivan. 1992. *Zaposlovanje - perspektive, priložnosti, tveganja*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Svetlik, Ivan. 2002. Pridobivanje, izbiranje in uvajanje delavcev. V *Management človeških virov*, ur. Svetlik Ivan in Zupan Nada, 131–173. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Švab, Alenka. 2001. *Socialni položaj študentskih družin v Ljubljani: analiza stanovanjske preskrbe študentskih družin v Ljubljani ter možnosti ukrepov za izboljšave na primeru Ljubljane*. [Http://www2.mirovni-institut.si/slo_html/projekti/soc_pol_stud_porocilo.doc](http://www2.mirovni-institut.si/slo_html/projekti/soc_pol_stud_porocilo.doc) (23. 5. 2011).

- Trbanc, Martina. 1992. *Poti zaposlovanja*. V *Zaposlovanje: perspektive, priložnosti, tveganja*, ur. Ivan Svetlik, 50–68. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Trbanc, Martina. 2005. Mladi na prehodu in njihova zaposljivost v sodobnih družbah. V *Dvigovanje zaposlitvenega potenciala mladih*, ur. Danilo Kozoderc, Zlatka Kos in Vildana Sulič, 13–32. Ljubljana: Salve.
- Trbanc, Martina. 2007. Poti mladih v zaposlitev: primerjava Slovenije z drugimi državami EU. V *Zaposljivost v Sloveniji: analiza prehoda iz šol v zaposlitve: stanja, napovedi, primerjave*, ur. Anton Kramberger in Samo Pavlin, 58. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Trbanc, Martina. in Dorotea Verša. 2002. Zaposlovanje mladih. V *Politika zaposlovanja*, ur. Ivan Svetlik, Jože Glazer, Alenka Kajze in Martina Trbanc, 338–369. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Ule, Mirjana, ur. 2000. *Socialna ranljivost mladih*. Šentilj: Aristej.
- Verč, Tadeja. 2010. *Gospodarska kriza in njen vpliv na trg dela v Sloveniji*. Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
- Verša, Dorotea. 2004. *Mladi diplomanti na trgu delovne sile*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
- Žižmond, Egon. 2003. *Ekonomika narodnega gospodarstva*. Ljubljana: DZS.

VIRI

- Absolvent bom!. 2011. *Karierni centri*. [Http://www.absolventbom.si/kariera-delo/karierni-centri/](http://www.absolventbom.si/kariera-delo/karierni-centri/) (23. 5. 2011).
- Eurostat. 2010. *European statistic*. [Http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/) (12. 6. 2011).
- Gospodarska zbornica Slovenije. 2010. *Gospodarska kriza*. [Http://kriza.gzs.si/slo/](http://kriza.gzs.si/slo/) (12. 6. 2011).
- MDDSZ (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve). 2007. *Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2007-2013*. [Http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/apz_2007_2013.pdf](http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/apz_2007_2013.pdf) (22. 2. 2011).
- MSS (Mladinski svet Slovenije). 2010. *Zaposlovanje mladih*. [Http://www.mss.si/datoteke/dokumenti/MSS-130-10-PP_zaposlovanjemladih.pdf](http://www.mss.si/datoteke/dokumenti/MSS-130-10-PP_zaposlovanjemladih.pdf) (12. 7. 2011)
- SURS (Statistični urad Republike Slovenije). 2004. *Brezposelnost v Sloveniji in EU*. [Http://www.stat.si/doc/stat_urad/nk/komentar_b-0104.doc](http://www.stat.si/doc/stat_urad/nk/komentar_b-0104.doc) (13. 6. 2011).
- SURS (Statistični urad Republike Slovenije). 2011. *Trg dela*. [Http://www.stat.si/tema_demografsko_trg.asp](http://www.stat.si/tema_demografsko_trg.asp) (8. 11. 2010).
- UMAR (Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj). 2011. *Tekoča gospodarska gibanja*. [Http://www.umar.gov.si/informacije_za_javnost/tekoca_gospodarska_gibanja/obvestilo/zapisi/tekoca_gospodarska_gibanja-facb4eee/91/?tx_ttnews\[syear\]=2011&tx_ttnews\[smonth\]=6&cHash=06171236fa](http://www.umar.gov.si/informacije_za_javnost/tekoca_gospodarska_gibanja/obvestilo/zapisi/tekoca_gospodarska_gibanja-facb4eee/91/?tx_ttnews[syear]=2011&tx_ttnews[smonth]=6&cHash=06171236fa) (10. 6. 2011).
- ZRSZ (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje). 2010. *Aktualno o trgu dela*. [Http://www.ess.gov.si/trg_dela/aktualno_o_trgu_dela](http://www.ess.gov.si/trg_dela/aktualno_o_trgu_dela) (10. 10. 2011).

ZRSZ (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje). 2011. *Programi zaposlovanja*. [Http://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/programi_zaposlovanja](http://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/programi_zaposlovanja) (12. 10. 2011).

PRILOGA

Priloga 1 Anketa o brezposelnost in zaposlovanju mladih v občini Ilirska Bistrica

ANKETA O BREZPOSELNOSTI IN ZAPOSLOVANJU MLADIH V OBČINI ILIRSKA
BISTRICA

1. Spol

M Ž

2. Starost

Od 15–20 let

Od 20–25 let

Od 25–30 let

Od 30–35 let

3. Vaš trenutni status

- Nezaposlen
- Stalno zaposlen
- Zaposlen za določen delovni čas
- Delam preko študentskega servisa
- Samozaposlen
- Na zavodu za zaposlovanje
- Drugo

4. Izobrazba

- Dokončana OŠ
- Dokončana SŠ
- Dokončana višja ali visoka šola
- Dokončana univerzitetna šola
- Magisterij

5. Brezposelna oseba ste ker:

- Potekel mi je rok pogodbe o zaposlitvi za določen čas
- Odpustili so me
- Nočem delati
- Nimam ustrezne izobrazbe in izkušenj

6. Ali ste v času šolanje delali preko študentskega servisa?

- Da
- Ne

Priloga 1

7. Ali ste imeli pri iskanju zaposlitve težave?
 - Da, imel sem kar nekaj težav
 - Ne, takoj sem dobil delo
 - Še vedno imam težave

8. Kakšno strategijo zaposlitve ste uporabili, ko ste iskali zadnjo oz. sedanjo zaposlitev
 - Preverjal sem ponudbo na oglasni deski zavoda za zaposlovanje
 - Prijatelje in sorodnike spraševal o prostih delovnih mestih
 - Prebiral oglase v časopisih in na internetu
 - Pošiljal prošnje na bližnje delodajalce
 - Dajal oglase
 - Se obračal na bližnje delodajalce

9. Kakšen odnos do dela imate
 - Zame je zelo pomembno da imam delo
 - Ne maram biti zaposlen
 - Kljub ugodni podpori za nezaposlenost bi rad delal
 - Delam zgolj zato da dobim plačilo za preživetje

10. Kakšne so možnosti zaposlitve v vašem poklicu (poklicu, ki ste ga pridobili z izobrazbo)
 - Dobre
 - Slabe

11. Bi se bili pripravljene prekvalificirati, če za vaš poklic nebi našli primerne zaposlitve
 - Da
 - Ne

12. Menite da je v občini Ilirska Bistrica mogoče dobiti delo primerno vašemu poklicu
 - Da
 - Ne

13. Mislite da občina Ilirska Bistrica lahko olajša dostop do zaposlitve z ustreznimi ukrepi, spodbudami in osveščanjem delodajalcev o koristi zaposlovanja mlade delovne sile
 - Da
 - Ne

14. Ste bili kot iskalec zaposlitve kdaj prijavljeni na zavodu za zaposlovanje
 - Da
 - Ne

Odgovarjajo tisti, ki so bili prijavljeni na zavodu

15. Koliko časa ste bili prijavljeni na zavodu

- 1–4 mesece
- 5–6 mesecev
- 7–12 mesecev
- Več

16. Mislite, da zavod za zaposlovanje nudi dovolj možnosti za dodatna izobraževanja brezposelnih

- Da
- Ne

17. Ali ste bili z delom Zavoda za zaposlovanje zadovoljni

- Da
- Ne

18. Ali si boste v bodoče iskali delo preko zavoda ali sami

- Sami
- Preko zavoda